

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BAHÇE BİTKİLERİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

MERZİFON İLÇESİNDE DOĞAL OLARAK YETİŞEN VE GIDA
SANAYİSİNDE İŞLENEN MEYVE TÜRLERİNİN
POTANSİYELİNİN VE MEYVE ÖZELLİKLERİNİN
BELİRLENMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Leyla ŞENEL

Danışman: Prof. Dr. Resul GERÇEKÇİOĞLU

TOKAT-2023

BİLİMSEL ETİK SÖZLEŞME

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Prof. Dr. Resul GERÇEKÇİOĞLU danışmanlığında hazırlamış olduğum “MERZİFON İLÇESİNDE DOĞAL OLARAK YETİŞEN VE GIDA SANAYİSİNDE İŞLENEN MEYVE TÜRLERİNİN POTANSİYELİNİN VE MEYVE ÖZELLİKLERİNİN BELİRLENMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA” adlı Yüksek Lisans tezinin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

.../.../2023

Leyla ŞENEL

İmza

TEŞEKKÜR

Tez çalışmalarım boyunca, değerli tecrübe ve destekleriyle bana yol gösteren bu tezin gerçekleştirilmesinde, başlangıcından sonuna kadar, gerekli bütün yardım, tavsiye ve yönlendirmeleri yapan, karşılaştığım problemlerin çözümünde deneyimlerinden yararlandığım Sayın Hocam Prof. Dr. Resul GERÇEKÇİOĞLU'na saygı ve teşekkürlerimi borç bilirim.

Her zaman yanımda olan arazi çalışmalarını boyunca materyallerin toplanmasında gösterdikleri özveri ve desteklerinden dolayı eşim Ozan Arif ŞENEL, kızım Betül ŞENEL ve oğlum Batuhan ŞENEL'e teşekkürü borç bilirim.

Laboratuvar çalışmalarım boyunca destek ve yardımlarını aldığım değerli arkadaşlarım, Özge BİLGİN ve Ceren TUFANOĞLU'na teşekkürü borç bilirim.

ÖZET

MERZİFON İLÇESİNDE DOĞAL OLARAK YETİŞEN VE GIDA SANAYİSİNDE İŞLENEN MEYVE TÜRLERİNİN POTANSİYELİNİN VE MEYVE ÖZELLİKLERİNİN BELİRLENMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Şenel, Leyla

Yüksek Lisans, Meyvecilik Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Resul GERÇEKÇİOĞLU
Temmuz, 2023, X+75 sayfa sayısı

Bu araştırma 2021-2022 yılları arasında Amasya ili Merzifon İlçe ve köylerinde yürütülmüştür. Bu alanlarda doğal olarak bulunan kuşburnu, alıç, kızılıçık popülasyonu belirlenmiş ve ön seçimle belirlenen genotipler detaylı olarak analiz edilmiştir. Çalışmanın yapıldığı Amasya ili Merzifon ilçesine bağlı köylerde tespit edilen yaklaşık 1300 adet kuşburnu, 700 adet alıç, 500 adet kızılıçık popülasyonu içinden, ön seçimle belirlenen 27 kuşburnu, 21 alıç ve 10 kızılıçık genotipleri üzerinde detaylı gözlem ve analizler yapılmıştır. Araştırmada; ortalama meyve ağırlığı (g), meyve eni (mm), meyve boyu (mm), çekirdek sayısı (adet/meyve), suda çözünebilir kuru madde (SÇKM %), toplam kuru madde (%), pH ve titre edilebilir asitlik (%) analizi gibi pomolojik ve kimyasal özellikler incelenmiştir. Kuşburnu genotipleri için ortalama meyve ağırlıkları 0.85-3.12 g, meyve boyları 16.27-23.11 mm, meyve enleri 9.56-16.37 mm, tohum sayıları 15.33-40.60 adet/meyve, suda çözünebilir kuru madde miktarı %7.2-22.8, toplam kuru madde miktarı %39.43-78.14, pH 3.45-4.45 ve titre edilebilir asitlik ise %0.93-3.48; alıç genotipleri için ortalama meyve ağırlıkları 2.07-4.62 g, meyve boyları 12.81-17.82 mm, meyve enleri 14.96-20.63 mm, tohum sayıları 2.17-4.87 adet/meyve, suda çözünebilir kuru madde miktarı %13.2-32.4, toplam kuru madde miktarı %20.13-59.73, pH 3.03-3.74 ve titre edilebilir asitlik ise %0.8-3.08; kızılıçık genotipleri için ortalama meyve ağırlığı 1.18-2.43 g, meyve boyları 15.57-20.26 mm, meyve enleri 10.40-13.83 mm, tohum sayıları 1 adet/meyve, suda çözünebilir kuru madde miktarı %11-17, toplam kuru madde miktarı %9.92-78.93, pH 2.72-3.51 ve titre edilebilir asitlik ise %0.8-2.41 arasında bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kuşburnu (*Rosa canina* L.) , Kızılıçık (*Cornus mas* L.), Alıç (*Crataegus spp.*), Merzifon.

ABSTRACT

A RESEARCH ON THE DETERMINATION OF THE POTENTIAL AND FRUIT PROPERTIES OF FRUIT SPECIES GROWING NATURALLY AND PROCESSED IN THE FOOD INDUSTRY IN MERZIFON DISTRICT

Şenel, Leyla

Master's Thesis, Fruit Growing

Advisor: Prof. Dr. Resul GERÇEKÇİOĞLU

July, 2023, X +75 pages

This research was carried out in Merzifon District and villages of Amasya province between 2021-2022. Rosehip, hawthorn and Cornelian cherry populations naturally found in these areas were determined and the genotypes determined by preselection were analyzed in detail. Detailed observations and analyzes were made on the 27 rosehip, 21 hawthorn and 10 cranberry genotypes determined by preselection, out of approximately 1300 rosehip, 700 hawthorn and 500 cranberry populations determined in the villages of Merzifon district of Amasya, where the study was conducted. In the research; average fruit weight (g), fruit width (mm), fruit length (mm), number of seeds (pieces/fruit), water-soluble dry matter (SÇKM %), total dry matter (%), pH and titratable acidity (%) analysis, such as pomological and chemical properties were examined. Average fruit weight for rosehip genotypes is 0.85-3.12 g, fruit length is 16.27-23.11 mm, fruit width is 9.56-16.37 mm, number of seeds is 15.33-40.60 pieces/fruit, water-soluble dry matter content is 7.2-22.8%, total dry matter content is 39.43-78.14%, pH 3.45-4.45 and titratable acidity 0.93-3.48%; Average fruit weight for hawthorn genotypes is 2.07-4.62 g, fruit length is 12.81-17.82 mm, fruit width is 14.96-20.55 mm, number of seeds is 2.17-4.87 pieces/fruit, water-soluble dry matter content is 13.2-32.4%, total dry matter content is 20.13-59.73%, pH 3.03-3.74 and titratable acidity 0.8-3.08%; For Cornelian cherry genotypes, average fruit weight is 1.18-2.43 g, fruit length is 15.57-20.26 mm, fruit width is 10.40-13.83 mm, number of seeds is 1 piece/fruit, water-soluble dry matter content is 11-17%, total dry matter content is 9.92-78.93%, pH 2.72-3.51 and titratable acidity were found between 0.8- 2.41%.

Keywords: Rosehip (*Rosa canina* L.), Cornelian Cherry (*Cornus mas* L.), Hawthorn (*Crataegus* spp.), Merzifon.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ETİK SÖZLEŞME	i
JÜRİ KABUL ve ONAY	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
ÇİZELGE LİSTESİ	vii
KISALTMALAR ve SİMGELER LİSTESİ	x
1.GİRİŞ	1
2. KAYNAK ÖZETLERİ	4
2.1. Kuşburnu Üzerine Yapılan Çalışmalar	4
2.2. Alıç Üzerine Yapılan Çalışmalar	6
2.3. Kızılçık Üzerine Yapılan Çalışmalar	7
3. MATERYAL ve YÖNTEM	11
3.1. Materyal	11
3.1.1. Araştırma yapılan ilçenin genel özellikleri	11
3.2. Yöntem	12
3.2.1.Survey çalışmaları	12
3.2.2.Bitkisel ve pomolojik özellikler.... ..	14
3.2.3.Kimyasal özellikler.....	14
4.BULGULAR	16
4.1. Bitkisel ve Pomolojik Özellikler	18
4.2. Meyve Kimyasal Özellikleri	21
4.3.Arazi Çalışmalarında Elde Edilen Diğer Bulgular.....	24
4.4. Kuşburnu Genotiplerinin Önemli Özellikleri	26
4.5. Alıç Genotiplerinin Önemli Özellikleri	39
4.6. Kızılçık Genotiplerinin Önemli Özellikleri	50
5. TARTIŞMA ve SONUÇ	55
6.KAYNAKLAR	69
7. ÖZGEÇMİŞ	75

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 3.1.	Araştırmanın yürütüldüğü yıllara ait (2021-2022 yılı) bazı önemli iklim verileri.....	12
Çizelge 3.2.	Genetik kaynakları arazi çalışmaları veri tabanı kartı.....	13
Çizelge 4.1.	2022 yılında analiz için belirlenen kuşburnu genotiplerinin konumları.....	16
Çizelge 4.2.	2022 yılında analiz için belirlenen alıç genotiplerinin konumları.....	17
Çizelge 4.3.	2022 yılında analiz için belirlenen kızılıcık genotiplerinin konumları.....	18
Çizelge 4.4.	2022 yılında analiz için belirlenen kuşburnu genotiplerinde incelenen bazı bitkisel ve pomolojik özellikler.....	19
Çizelge 4.5.	2021 yılında belirlenen alıç popülasyonundan 2022 Yılında seçilen 21 adet alıç genotiplerinde incelenen bazı bitkisel ve pomolojik özellikler	20
Çizelge 4.6.	2021 yılında belirlenen kızılıcık popülasyonundan 2022 Yılında seçilen 10 adet kızılıcık genotiplerinde incelenen bazı bitkisel ve pomolojik özellikler.....	21
Çizelge 4.7.	2022 yılında seçilen kuşburnu genotiplerine ait bazı kimyasal özellikleri	22
Çizelge 4.8.	2022 yılında seçilen alıç genotiplerine ait bazı kimyasal özellikleri.....	23
Çizelge 4.9.	2022 yılında seçilen kızılıcık genotiplerine ait bazı kimyasal özellikler.....	23

Çizelge 4.10.	Kuşburnu arazi çalışmalarından elde edilen diğer bulgular....	24
Çizelge 4.11.	Alıç arazi çalışmalarından elde edilen diğer bulgular	25
Çizelge 4.12.	Kızılıçık arazi çalışmalarından elde edilen diğer bulgular	25
Çizelge 4.13.	‘05MRZTD01’ kuşburnu genotipinin önemli özellikleri.....	26
Çizelge 4.14.	‘05MRZTD02’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	26
Çizelge 4.15.	‘05MRZTD03’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	27
Çizelge 4.16.	‘05MRZTD04’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	27
Çizelge 4.17.	‘05MRZTD05’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	28
Çizelge 4.18.	‘05MRZTD06’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	28
Çizelge 4.19.	‘05MRZTD07’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	29
Çizelge 4.20.	‘05MRZTD08’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	29
Çizelge 4.21.	‘05MRZKD01’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	30
Çizelge 4.22.	‘05MRZKD02’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	30
Çizelge 4.23.	‘05MRZKD03’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	31
Çizelge 4.24.	‘05MRZKD04’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	31
Çizelge 4.25.	‘05MRZKD05’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	32
Çizelge 4.26.	‘05MRZBL01’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	32
Çizelge 4.27.	‘05MRZBL02’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	33
Çizelge 4.28.	‘05MRZBL03’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	33
Çizelge 4.29.	‘05MRZBL04’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	34
Çizelge 4.30.	‘05MRZBL05’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	34
Çizelge 4.31.	‘05MRZDH01’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	35
Çizelge 4.32.	‘05MRZDH02’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	35
Çizelge 4.33.	‘05MRZDH03’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	36
Çizelge 4.34.	‘05MRZDH04’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	36
Çizelge 4.35.	‘05MRZDH05’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	37
Çizelge 4.36.	‘05MRZDH06’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	37
Çizelge 4.37.	‘05MRZDH07’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	38
Çizelge 4.38.	‘05MRZDH08’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	38
Çizelge 4.39.	‘05MRZDH09’ Kuşburnu Genotipinin özellikleri.....	39
Çizelge 4.40.	‘05MRZTD001’ Alıç Genotipinin özellikleri.....	39
Çizelge 4.41.	‘05MRZTD002’ Alıç Genotipinin özellikleri.....	40

Çizelge 4.42.	‘05MRZTD003’ Alıç Genotipinin özellikleri.....	40
Çizelge 4.43.	‘05MRZTD004’ Alıç Genotipinin özellikleri.....	41
Çizelge 4.44.	‘05MRZTD005’ Alıç Genotipinin özellikleri.....	41
Çizelge 4.45.	‘05MRZKD001’ Alıç Genotipinin özellikleri.....	42
Çizelge 4.46.	‘05MRZKD002’ Alıç Genotipinin özellikleri.....	42
Çizelge 4.47.	‘05MRZKD003’ Alıç Genotipinin özellikleri.....	43
Çizelge 4.48.	‘05MRZKD004’ Alıç Genotipinin özellikleri.....	43
Çizelge 4.49.	‘05MRZKD005’ Alıç Genotipinin özellikleri.....	44
Çizelge 4.50.	‘05MRZKD006’ Alıç Genotipinin özellikleri.....	44
Çizelge 4.51.	‘05MRZAK001’ Alıç Genotipinin özellikleri.....	45
Çizelge 4.52.	‘05MRZAK002’ Alıç Genotipinin özellikleri.....	45
Çizelge 4.53.	‘05MRZAK003’ Alıç Genotipinin özellikleri.....	46
Çizelge 4.54.	‘05MRZAK004’ Alıç Genotipinin özellikleri.....	46
Çizelge 4.55.	‘05MRZAK005’ Alıç Genotipinin özellikleri.....	47
Çizelge 4.56.	‘05MRZAK006’ Alıç Genotipinin özellikleri.....	47
Çizelge 4.57.	‘05MRZAK007’ Alıç Genotipinin özellikleri.....	48
Çizelge 4.58.	‘05MRZAK008’ Alıç Genotipinin özellikleri.....	48
Çizelge 4.59.	‘05MRZAK009’ Alıç Genotipinin özellikleri.....	49
Çizelge 4.60.	‘05MRZAK010’ Alıç Genotipinin özellikleri.....	49
Çizelge 4.61.	‘05MRZAK0001’ Kızılcık Genotipinin özellikleri.....	50
Çizelge 4.62.	‘05MRZAK0002’ Kızılcık Genotipinin özellikleri.....	50
Çizelge 4.63.	‘05MRZAK0003’ Kızılcık Genotipinin özellikleri.....	51
Çizelge 4.64.	‘05MRZAK0004’ Kızılcık Genotipinin özellikleri.....	51
Çizelge 4.65.	‘05MRZAK0005’ Kızılcık Genotipinin özellikleri.....	52
Çizelge 4.66.	‘05MRZAK0006’ Kızılcık Genotipinin özellikleri.....	52
Çizelge 4.67.	‘05MRZAK0007’ Kızılcık Genotipinin özellikleri.....	53
Çizelge 4.68.	‘05MRZAK0008’ Kızılcık Genotipinin özellikleri.....	53
Çizelge 4.69.	‘05MRZAK0009’ Kızılcık Genotipinin özellikleri.....	54
Çizelge 4.70.	‘05MRZAK0010’ Kızılcık Genotipinin özellikleri.....	54

KISALTMALAR ve SİMGELER LİSTESİ

SÇKM	Suda Çözünebilir Kuru Madde Miktarı (%)
NaOH	Sodyum Hidroksit
g	Gram
mg	Miligram
mm	Milimetre
mL	Mililitre
cm	Santimetre
m	Metre

1.GİRİŞ

Anadolu, birçok bitki gen kaynağının ve çeşitliliğinin merkezlerinden birisidir (Artık ve Ekşi, 1988). Bu meyvelerden çoğunun kültürü yapılmaktadır, bazıları ise bölgesel olarak yetiştirilerek geleneksel yöntemlerle değerlendirilmektedir (Erdoğan ve ark., 2001).

Sağlıklı yaşam ile sağlıklı beslenme arasındaki ilişki her geçen gün daha da kuvvetlenmektedir. Bu durumun oluşmasındaki en büyük etken günümüz tüketicilerinin beslenmelerinde sağlıklı, lezzetli ve bir o kadar da doğal ortamda yetişmiş besinleri tercih etmeye başlamalarıdır. Doğal meyve ve sebzelerin tüketiminin artmasında bu gıdaların besleyiciliği, vitamin ve mineral miktarlarının yanı sıra antioksidan seviyelerinin yüksekliği de önemli bir etkidir (Ercişli, 2004).

Ülkemizde meyveciliğin sürekliliğinin sağlanması, var olan çeşitliliğin geleceğe aktarılması uygun genotiplerin seçilip muhafaza edilmesiyle mümkün olacaktır. Bu sebeptendir ki geleceğe aktarılması istenen genotiplerin belirlenmesi, muhafaza altına alınması ve değerlendirilmesi oldukça önemlidir. Ayrıca ülkemizde yetiştiriciliği yapılan dut, kıızılcık gibi üzümsü meyvelerde tip/genotip ve çeşit sayısının yerel olarak çok fazla olması ve üretim bölgelerinde bu tiplerin üretiminin artırılması, bölgeler itibarıyla genotip/tiplerin standart çeşitlere dönüştürülmesini zorunlu hale getirmektedir (Güleryüz, 1977).

Özellikle gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, Türkiye’de de insan sağlığı açısından büyük öneme sahip antioksidan kapasitesi yüksek meyvelere ve bu meyvelerden elde edilen ürünlere olan ilgi gün geçtikçe artmaktadır (Scheerens, 2001). Bitki miktarının çeşitliliği açısından zengin olan ülkemizde, kültüre alınan meyvelerin yanında büyük bir kısmı üreticilerimiz tarafından tanınan ancak yetiştiriciliği yapılmayan, kendiliğinden doğal olarak yetişen birçok yabani meyve türü bulunmaktadır. Kuşburnu, alıç, yaban mersini (mavi yemiş) ve kıızılcık gibi yabani meyvelerin bir çoğu taze tüketildiği gibi, hem ev ölçeğinde hem de endüstriyel alanda reçel, marmelat gibi ürünlere de işlenmekte ve bu ürünler dış pazarda da yüksek fiyatlardan alıcı bulabilmektedir. Bunun sebebi ise,

bu meyvelerin hem az bulunması hem de sağlık açısından önemli işlevlerinin olmasıdır (Kökosmanlı ve Keleş, 2000).

Merzifon ilçesinde meyve işleyen gıda sanayi (reçel, marmelat, sirke, şerbet vb.) belirli bir kapasiteye ulaşmış durumdadır. Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan izinli 9 adet tesis üretim yapıp bu ürünleri satışa sunmaktadır (Anonim 2021a). Bu tesislerde hali hazırda alıç, kızılıçık ve kuşburnu meyveleri işlenmektedir. İlçede bulunan işletmelerin hemen hemen hepsi üretim alanlarını genişletmek, kapasitelerini ve pazar paylarını arttırmak, üretim desenini arttırıp markalı ürünler (coğrafi işaretli) retmek ve ihracat yapabilmek seviyesine ulaşma gibi hedefleri ve çalışma planları vardır. Ayrıca Merzifon'da üretim yapan işletmeler ile yapılan görüşmelerde, üretim kapasitelerinin %30 ile üretim yapabildikleri ve bunun en önemli sebeplerinden birinin de yeterli hammaddenin olmaması olduğunu belirtmektedirler (Anonim 2021b).

Merzifon ilçesi kızılıçık, alıç ve kuşburnu gibi meyvelerin doğal yayılış alanı içerisinde yer almaktadır. Bu meyveler Merzifon ilçesinde de, evre il ve ilçelerinde olduğu gibi halk tarafından yoğun olarak toplanıp işlenmekte ve ürünleri tüketilmektedir. Yöresel gıda firmalarının ürün talepleri, orman köylerinde yaşayan insanlar tarafından, doğada yabani olarak yetişen meyvelerin toplanması şeklinde karşılanmaktadır.

Gıda sektöründe işlenen ve ciddi anlamda ekonomimize katkı sağlayan türlerden biri kuşburnudur. Kuşburnu, Avrupa'dan Afrika'ya, Kuzey Amerika, Ortadoğu, Asya ve Avrupa'ya, Rusya'ya kadar çok geniş bir alanda doğal olarak yetişir (elik, 2007). Ülkemizde 27 kuşburnu türünün var olduğu (Ercişli ve Güleryüz, 2005), bu türlerin özellikle Gümüşhane, Kastamonu, Çorum, Amasya, Tokat, gibi Orta ve Batı Karadeniz bölümü ile Doğu Anadolu'da Erzincan ve Erzurum, Bitlis, Van ve Hakkâri gibi sert karasal iklimin görüldüğü illerimizde yoğun olarak yetiştiği belirtilmektedir (Ercişli, 1996; Güneş, 1997; Doğan ve Kazankaya, 2006).

Kuşburnu, yetiştirilmesi kolay olan çok yıllık bir bitkidir. Olumsuz ekolojik şartlara oldukça dayanıklı olan kuşburnu bitkisi, birçok hastalık ve zararlıya karşı dirençli olup, adaptasyon kabiliyeti çok iyidir. Kökleri oldukça derine gidebildiğinden kurak şartlara

da dayanıklıdır. Bu sebeple hem verimsiz arazilerin değerlendirilmesinde, hem de erozyonla savaşta değerlendirilebilir. Çiçeği, dekoratif olarak kullanılabilen gül olduğundan, sıklıkla kullanılan bir peyzaj bitkisidir. Bununla beraber kırsal kesimlerde yaprak ve meyve tohumları hayvan besini olarak ta değerlendirilmektedir (Güneş ve Şen, 2001).

Çok eski yıllardan beri alıç bitkisine çiftçiler tarafından ekmek ya da tereyağı gibi farklı isimler takılmıştır. Çünkü çiftçiler bu bitkinin yaprak, çiçek ve meyvelerinin açlıklarını ve yorgunluklarını giderdiğine inanmışlardır. Alıç ağacı görmenin şans getirdiği ve ağacın bulunduğu yerin bolluk ve bereketle donanacağına tarih boyunca inanılmıştır. Yapılan araştırmalarda, alıcın Antik çağda Yunanlılar ve Romalılar tarafından mutluluk ve bereket getirsin diye düğünlerde dekorasyonlarda kullanıldığı ortaya konmuştur. Bayanlara göre alıcın genç kalmayı sağladığı, balıkçılara göre avlanmaya gidilirken beraberinde götürülen alıcın iyi şans getirdiğine inanılmıştır (Gürsoy, 2016).

Ülkemizde geniş bir alana yayılmış olan kızılıçık kültürü, genelde bahçe ve tarla kenarlarında tek veya birkaç ağaç halinde ya da ormanlık alanlarda doğal olarak yetişmektedir. Sert çekirdekli bir meyve türü olan kızılıçık, ülkemizin özellikle dağlık ve ormanlık alanlarda uygun iklime sahip vadi içlerinde sahil bölgelerinde yaygın olarak bulunmaktadır (Kaya ve Canlı, 2019).

Kızılıçık meyvesi, taze veya kurutulmuş olarak tüketilebildiği gibi reçel, marmelat, meyve suyu, komposto, şurup, meyve yoğurt, likör, şarap gibi birçok farklı şekilde de değerlendirilebilmektedir. Son zamanlarda kızılıçık, birçok gıda üreticisi tarafından dondurma, kek ve hamur işlerinde aroma maddesi olarak da kullanılmaktadır (Topdaş vd., 2017).

Yöresel gıda sektörünün çok önemli bir hammadde durumunda olan ve doğal ortamında yetişen bu türlerin, ilçemizde de mevcut populasyonlarının (ağaç miktarı, toplanan ürün potansiyeli ve meyve özellikleri gibi) hakkında hiçbir veri bulunamamıştır. Doğal olarak yetişen bu meyvelerin sevilerek tüketildiği ilçemizde bitki varlığını belirlemek, çıkan sonuçları değerlendirmek, belirlenen bu türlerin

içerisinden çeşit adayı olabilecek üstün özellikli tiplerin belirlenmesine yönelik çalışmaların yapılmasına kaynak oluşturabilmek için, böyle bir çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Doğada doğal olarak bulunan bu türlerin yok olmadan seçimi yapılarak, çeşit geliştirme çalışmalarında kullanılması ve bu çeşitler ile kapama bahçelerin kurulması, gıda sektörüne hammadde temini açısından kalıcı çözüm olacaktır. Çalışmada; yörede doğal olarak yetişen ve gıda sanayisinde işlenen meyve türlerinin bitki varlıklarının belirlenerek, türlere ait meyvelerin pomolojik ve kimyasal analizlerinin yapılarak bir kaynak oluşturulması da amaçlanmıştır.

2.KAYNAK ÖZETLERİ

2.1.Kuşburnu Üzerine Yapılan Çalışmalar

Tokat ve çevresinde kuşburnunda yapılan bir araştırmada; araştırma yapılan kuşburnu türünün meyve ağırlığının 3.07 g, meyve boyunun 25.78 mm, meyve eninin 15.93 mm, çekirdek sayısının 29 adet/meyve, meyve et oranının %44.39, suda çözünebilir kuru madde miktarının %21.60 ve toplam asitliğin ise %2.15 olduğunu tespit etmişlerdir (Kara ve Gerçekcioğlu, 1992).

Bursa yöresinde doğal olarak yetişen kuşburnularda yapılan çalışmada; meyve ağırlıklarının 0.88-2.22 g, meyve boylarının 15.33-21.83 mm, meyve enlerinin 10.27-14.53 mm, et/çekirdek oranlarının 1.21-5.34, çekirdek sayılarının 11.00-35.33 adet, SÇKM oranlarının %22-40, pH 3.30-4.08, C vitamini içeriklerinin 30.11-57.91 mg/100g arasında değiştiğini belirtmektedirler (Türkben ve ark., 1999).

Gevaş ve Edremit yörelerinde doğal yayılım göstermiş kuşburnu meyveleri üzerine yaptıkları bir çalışmada meyve ağırlıklarının 1.00-1.93 g, meyve enlerinin 10.41-15.53 mm, meyve boylarının 10.40-25.10 mm, çekirdek boylarının 1.60-6.30 mm, çekirdek ağırlıklarının 0.013-0.051 g, çekirdek sayılarının 15-32 adet, çekirdek enlerinin 1.30-

3.10 mm, SÇKM miktarlarının %12-32, pH miktarlarının 3.30-5.50, Kuru madde oranlarının %45-89 arasında değiştiğini saptamışlardır (Kazankaya ve ark., 2002).

Tatvan (Bitlis) yöresinde doğal olarak yetişen kuşburnular üzerinde yapılan araştırmada; seçilen genotiplerde meyve ağırlığı 0.41-2.40 g, meyve boyu 8.20-6.67 mm, meyve eni 9.65-18.36 mm, çekirdek ağırlığı 0.079-0.018 g, çekirdek sayısı 10-45 adet/meyve, C vitamini içeriği 309-1114 mg/100 g ve SÇKM miktarı %8.8-19.2 arasında tespit edilmiştir (Türkoğlu ve Muradoğlu, 2003).

Yörük (2006), Siirt yöresinde doğal olarak yetişen kuşburnuların seleksiyonu üzerinde yürüttüğü bir araştırmada; 2004 yılında 49, 2005 yılında ise 30 kuşburnu genotipini incelemiştir. Birinci yıl incelenen 49 kuşburnu genotipinin ortalama meyve ağırlıklarını 1.86-4.09 g, meyve eti oranlarını %58-79, SÇKM içeriklerini %11.5-29.7, pH 3.00-4.34, C vitamini içeriğini 199-952 mg/100g, toplam kuru madde içeriklerini %40-58 ve titre edilebilir asit miktarlarını %2.0-4.4 olarak saptamıştır. İkinci yıl incelemeye alınan 30 kuşburnu genotipinde ise meyve ağırlığını 2.00-3.99 g, meyve eti oranını %51-74, SÇKM içeriğini %18-29, C vitamini içeriğini 390-797 mg/100g, pH'sını 2.44-4.94 ve titre edilebilir asit miktarını %1.6-3.6 olarak kaydetmiştir.

Hakkari yöresinde doğal olarak yetişen kuşburnu popülasyonu içerisinde üstün özelliklere sahip genotipleri seçmek amacıyla yapılan bir seleksiyon çalışmasında, 50 kuşburnu genotipi incelemeye alınmış ve inceleme sonucunda 11 genotip ümitvar olarak tespit edilmiştir. Ümitvar olarak belirlenen 11 kuşburnu genotipinde meyve ağırlığını 1.55-3.92 g, meyve eti oranını %63.35-76.69, kuru madde oranını %46.25-59.39, C vitamini miktarını 479.82-916.46 mg/100 g ve SÇKM miktarını % 16.00-27.50 arasında belirlemiştir. Diğer yandan, araştırmacı incelemeye aldığı 50 kuşburnu genotipinde en erken çiçeklenmenin 29 Mayıs, en geç çiçeklenmenin ise 13 Haziran tarihlerinde gerçekleştiğini saptamıştır (Ekincialp, 2007).

Sivas ilinin Akıncılar yöresinde doğal olarak yetişen kuşburnuların seleksiyon yoluyla ıslahı üzerine yapılan diğer bir çalışmada; 55 genotip arasından seçtikleri 9 genotipte meyve ağırlığı 1.65 g ile 2.78 g meyve eti oranı % 63.89 ile % 75.01, C vitamini içeriği

438.64 mg/100 g ile 766.07 mg/100 g, toplam kuru madde miktarı % 34.61 ile % 45.52, suda çözünebilir kuru madde miktarı % 23.27 ile % 33.91 arasında tespit edilmiştir (Sağır, 2010).

Van ili; Gevaş, Çatak, Erciş ilçeleri, Hakkâri ili; Şemdinli ve Yüksekova ilçeleri, Şırnak ili; Uludere ilçesi olmak üzere 6 farklı bölgeden seçilen kuşburnulardan, *Rosa canina* türünün pomolojik ve bazı biyokimyasal özelliklerini incelemeyi amaçladığı çalışmada meyve ağırlığını 1.63-2.7g, meyve eninin 10.78-14.63 mm, meyve boyunu 15.49-25.29 mm, SÇKM oranını %16.00-24.00, C vitamini içeriğini 150.51-639.1mg/100g, pH değerini 2.24-3.29, titre edilebilir asit oranını %1.30-3.70 olarak belirlenmiştir (Encu 2015).

2.2.Alıç Üzerine Yapılan Çalışmalar

Van yöresinde yürütülen seleksiyon çalışmasında yörede yetişen alıçların morfolojik, fenolojik ve pomolojik özellikleri incelenmiştir. İncelenen genotiplerde çekirdek sayısı 1-5 adet, pH değeri 3.12-4.02, SÇKM değeri %11.66-%24.83, meyve ağırlığı 0.71-2.34 g, meyve boyu 11.05-14.68 mm, meyve eni 10.35-17.81 mm, meyve eti oranı %59.93-%96.94, kuru madde oranı %16.65-%43.00, titre edilebilir asitlik miktarı %0.44-%0.99 ve C vitamini içeriği 16.92-86.15 mg/100 g arasında belirlenmiştir (Gazioğlu, 2000).

Malatya'nın Darende ilçesinde yetişen alıç genotipleri üzerine yürüttükleri çalışmada 42 alıç genotipinde pomolojik incelemeler yapmışlardır. Çalışma sonucunda meyve ağırlığının 0.98 g-5.86 g, meyve eninin 13.20 mm-28.10 mm, meyve boyunun 10.00 mm-20.70 mm, çekirdek ağırlığının 0.48 g-1.08 g, çekirdek eninin 0.54 mm-0.69 mm, çekirdek boyunun 0.73 mm-1.05 mm, çekirdek sayısının 2-5 adet, meyve eti oranının %62.80-%84.70, SÇKM içeriğinin %10.20-%23.70, Ph değerinin 3.40-4.54 ve titre edilebilir asit miktarının %0.08-%0.17 arasında olduğu saptanmıştır (Balta ve ark., 2006).

Malatya yöresinden 2007 ve 2008 yıllarında yürütülen bir çalışmada, belirlenen 21 alıç genotipinin fiziksel ve kimyasal özellikleri araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre,

meyve ağırlıklarının 0.65-4.19 g, meyve uzunluklarının 10.06-18.07 mm, meyve genişliğinin 9.88-20.32 mm, meyve eti oranının %3.23-9.29, pH değerinin 2.82-3.88 ve SÇKM miktarlarının %6.40-16 arasında değişiklik gösterdiğini tespit etmişlerdir (Yanar ve ark., 2011).

Tokat ili Niksar ilçesinde 2018 ve 2019 yıllarında doğada kendiliğinden yetişen kaliteli alıç (*Crataegus spp.*) genotipleri ön seleksiyon yoluyla belirlenmiştir. Çalışmada, 2018 yılında 36 alıç genotipinden meyve örnekleri alınarak pomolojik analizleri yapılmıştır. 2019 yılında ise seçilen 20 genotipten tekrar meyve örnekleri alınarak pomolojik analizler tekrar yapılmıştır. Ayrıca tartılı derecelendirme yapılarak çeşit adayı potansiyeli yüksek olan 5 genotip seçilmiştir. Seçilen genotiplerde meyve ağırlığının 4.10 g ile 6.3 g, çekirdek ağırlığının 0.1 g ile 1.0 g; meyve eti oranının %83.20 ile %96.60; toplam kuru madde oranının %39.80 ile %47.40; suda çözünür kuru madde miktarının %15.70 ile %26.50 ve C vitamini içeriğinin 80 ile 147 mg/L arasında değişim gösterdiği bildirilmiştir (Akca, 2020).

Bolu ilinde doğal olarak yetişen *C. monogyna* ve *C. tanacetifolia* alıç türlerinin biyokimyasal ve bazı pomolojik özellikleri belirlenmiştir. Yapılan çalışmada meyve ağırlığının 3.81 g ile 0.29 g, meyve eninin 20.78 ile 6.56 mm, meyve boyunun 17.58 mm ile 8.43 mm, SÇKM değerlerinin % 32 ile % 8, pH değerlerinin 5.20 ile 3.80 ve titre edilebilir asitlik değerinin % 3.9 ile % 0.6 arasında değiştiğini bildirmişlerdir (Gürten ve ark., 2020).

2.3.Kızılcık Üzerine Yapılan Çalışmalar

Giresun'da yürütülen bir çalışmada, 36 kızılcık genotipi seçilmiştir. Tiplerin meyve ağırlıkları 1.66-3.22 g, meyve eti ağırlıkları 1.36-2.59 g, meyve eti kalınlıkları 2.89-4.16 mm, meyve eti ve meyve çekirdek ağırlığı oranları 2.97-7.35, meyve boyları 15.30-19.3 mm, meyve enleri 11.62-14.92 mm, meyve boyu ve meyve eni oranları 1.22-1.39, SÇKM miktarı %10.0-18.5, pH 2.64-2.92 ve titre edilebilir asit değerlerinin %1.37-3.69 arasında değiştiği, seçilen 12 adet genotipin hem sanayilik hem de sofralık, 3 genotipin ise sadece sanayiye uygun olduğu tespit edilmiştir (Karadeniz, 1995).

Konya’da kızılıcık seleksiyonu ile ilgili yapılan başka bir çalışmada; 125 kızılıcık genotipi içerisinde 6 genotip belirlenmiş, belirlenen genotiplerin meyve ağırlığı 2.78-6.6 g, çekirdek ağırlığı 0.23-0.6 g, meyve eti ve meyve çekirdek oranları 8.38-11.98, SÇKM %13.60-24.10, toplam şeker %6.7-9.3, indirgen şeker %7.71-8.43, toplam asit %1.85-2.34, pH 2.5-2.88 ve meyve suyu randımanı %15.6-34.92 arasında olduğu belirtilmiştir (Kalyoncu, 1996).

Konya’nın Derebucak ilçesinde doğal olarak yetişen kızılıcık tiplerinden üstün özellik gösterenlerin selekte edilmesine yönelik yapılan çalışmada, belirlenmiş 10 değişik tip üzerinde çalışılmış, bu tiplerin sanayilik ve süs bitkisi olarak kullanımları değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Tiplerin meyve ağırlıkları 3.65-4.57 g, meyve boyu 18.31-21.23 mm, meyve eni 13.79-16.10 mm arasında meyve boyu/meyve eni oranı 13.35 mm olarak tespit edilmiştir (Türkoğlu ve ark.,1999).

Kızılıcık popülasyonu bakımından zengin olan Mersin, Adana, Hatay ve Kahramanmaraş bölgelerinde yapılan çalışmalarda üstün özellik gösteren farklı kızılıcık genotiplerinin pomolojik ve morfolojik özellikleri incelenmiş; meyve ağırlıkları 1.35-5.11 g, meyve enleri 9.70-14.30 mm, meyve boyları 13.0-24.2 mm arasında, çekirdek boyları 9.4-18.9, SÇKM %10.8-15.3, arasında değişiklik gösterdiği bildirilmiştir (Yalçınkaya ve ark., 2007).

Yapılan başka bir çalışmada, Türkiye’de birçok farklı bölgede yetişen kızılıcık meyvelerinin fiziko-kimyasal ve antioksidan özelliklerini ele almışlardır. Araştırma sonucunda meyvelerin ağırlığı 0.39-1.03 g arası, meyve uzunluğu 14.24-22.20 mm arası, meyve genişliği 9.59-13.21 mm arası ve etli kısım/çekirdek oranı 1.34-6.72 arası olduğu tespit edilmiştir. Meyve renk değerleri sonuçları ise L*10.82-19.69, a* 6.25-15.59 ve b* 3.46-6.64 aralığında tespit edilmiştir. Kuru madde miktarı %18.71, SÇKM %15.12, pH 3.30, toplam asitlik oranı %1.50, toplam şeker miktarı 93.42 g/kg, indirgen şeker miktarı 81.80 g/kg, askorbik asit miktarı 0.53 mg/g, toplam fenolik bileşik 4.37 mg/g ve toplam antosiyanin miktarı 1.97 mg/g aralığında tespit edilmiştir. Son olarak, kızılıcık meyvesinde, yüksek miktarda doğal antioksidan bulunduğu ve kızılıcık

tüketmenin sağlık açısından olumlu etkiler yaratacağı sonucuna ulaşılmıştır (Tural ve Koca, 2008).

Erzincan'da 2008-2009 yıllarında yapılan çalışmada; bölgede yetişen kızılıçıkların özellikleri belirlenmiştir. Birinci ve ikinci yıl seçilen 63 kızılıçık genotipinin fenolojik, pomolojik analizler yapılmış ve yapılan değerlendirmeler sonucunda 15 ümitvar genotip belirlenmiştir. İncelenen kızılıçık genotiplerinde iki yılın ortalama verilerine göre; meyve ağırlıkları 1.44-4.24 g, meyve hacmi 1.1-3.8 mg/ cm³, meyve yoğunluğu 0.6-1.5 g/ cm³, pH değeri %2.4-6.6 ve C vitamini değeri 8.1-34 mg/100g arasında tespit edilmiştir (Selçuk, 2010).

Giresun merkezde yürütülen ve 9 adet ümitvar kızılıçık genotipin tespit edildiği seleksiyon çalışmasında iki yıllık veriler kayıt altına alınmıştır. Bu verilere göre, meyve ağırlıkları 1.38-5.6 g, meyve et ağırlığı 1.1-5.2 g, meyve çekirdek oranı %4.36-13.15, meyve boyu 15.79-25.12 mm, meyve eni 11.23-19.31 mm, çekirdek ağırlığı 0.22-0.56 g, SÇKM oranı %11.0-23.0, pH değeri 2.79-4.1 ve titre edilebilir asit miktarının ise %2.79-4.1 arasında bulunduğu belirtilmiştir (Genç, 2015).

Tokat ili Almus ilçesinde doğal olarak yetişen farklı kızılıçık genotiplerinin belirlenmesi amacıyla 2013-2014 yılları arasında yürütülen araştırmada; belirlenen iyi özellikteki dokuz kızılıçık genotipinin meyve eni 8.41 mm ile 10.67 mm arasında, ortalama meyve boyu 13.51-18.84 mm arasında ve ortalama meyve ağırlığı ise 0.78-1.73 g arasında tespit edilmiştir. Kimyasal analiz sonucunda pH 2.60-4.02 arasında, SÇKM %11.4 ile %15.5 arasında ve titre edilebilir asit miktarını 0.37 olarak bildirmiştir (Okatan, 2016).

2012-2013 yıllarında yapılan çalışmada, 40 kızılıçık genotipi incelenmiş ve bunların arasından sofralık tüketime uygun olabileceği düşünülen 8 adedi üstün/farklı genotipler olarak seçilmiştir. Bu genotiplerin; meyve ağırlıkları 1.99-3.90 g arası, meyve enleri 8.56-15.13 mm arasında, meyve boyları 11.40-26.32 mm arasında, çekirdek ağırlıkları 0.25-0.47 g arasında, meyve eti ağırlıkları 1.74-3.43 g arasında, et/çekirdek oranları 6.09-7.53 arasında, şekil indeksleri 1.22-1.71 arasında, L* değerleri 3.76-53.60

arasında, a* değerleri 7.06-61.80 arası, b* değerleri 1.59-27.02 arası, pH değerleri 2.52-2.98 arası, titre edilebilir asitlik değerleri 0.63-0.99 arası ve suda çözünebilir kuru madde miktarları %9.59-%18.00 olarak tespit edilmiştir (Yıldırım ve ark., 2017).

Ordu ve çevresinde yetişen kızılıcık (*Cornus mas* L.) tiplerinin pomolojik özelliklerinin incelenmesi amacı ile yapılan bir çalışmada; bölgede yetişen yüzlerce kızılıcık genotipi arasından tartılı derecelendirme metoduna göre 215 ve üzerinde puan alan 4 genotip belirlenmiştir. Belirlenen genotiplerin meyve ağırlıkları 3.71-7.10 g, meyve eti ağırlığı 3.44-6.77 g, çekirdek ağırlığı 0.27-0.39, et/çekirdek oranı %12.74-20.52, meyve boyu 20.82-23.19 mm, meyve eni 14.52-14.94 mm, meyve boyu/meyve eni oranı 1.42-1.60, SÇKM %8.0-13.0, pH 3.27-3.53, titre edilebilir asitlik % 1.88-2.41 olarak saptanmıştır (Karadeniz, 2019).

Yapılan diğer bir çalışmada; kızılıcık genotiplerin meyve ağırlıkları 1.56-7.36 g, meyve enleri 11.81-20.63 mm, meyve boyları 15.75-29.82 mm, çekirdek ağırlıkları 0.26-0.94 g, meyve eti/çekirdek oranları 4.15-9.77, pH 1.62-3.12, suda çözünebilir kuru madde miktarları %14.39-25.26, titre edilebilir asit miktarları %1.48-4.59, meyve eti rengi L* değerleri 22.64-67.19, a* değerleri -0.67-41.99, b* değerleri 3.41-36.04, Hue° değerleri ise 11.85-910.6 arasında olduğu belirtilmiştir (Bayoğlu, 2021).

3. MATERYAL ve YÖNTEM

3.1. Materyal

2021 ve 2022 yıllarında yürütülen bu araştırmanın materyalini, Amasya ili Merzifon ilçesinde doğal olarak yetişen alıç (*Crataegus sp.*), kuşburnu (*Rosa canina L.*) ve kızılcık (*Cornus mas L.*) genotipleri oluşturmuştur.

3.1.1. Araştırma yapılan ilçenin genel özellikleri

Coğrafi özellikleri

Karadeniz Bölgesi'nin orta kesiminde Amasya İli'ne bağlı ve İl merkezinden sonra en büyük yerleşim yeri olan Merzifon İlçesinin doğusunda Suluova İlçesi, güneyinde Amasya ile Çorum İli, batısında Gümüşhacıköy İlçesi, kuzeyinde de Samsun İli ile çevrilidir.

Amasya İli'ne bağlı ve merkez ilçeden sonra en büyük yerleşim yeri olan Merzifon, Karadeniz Bölgesi'nin orta bölümünde ve Kuzey Anadolu Dağları'nın alçalarak güneydeki İç Anadolu'ya geçit verdiği kesimde yer almaktadır.

İklim özellikleri

Orta Karadeniz Bölümünün iç kesiminde bulunan Amasya ilçesi olan Merzifon, Karadeniz ve İç Anadolu Bölgelerinin ikliminden etkilenir. Yazları kurak ve yağışsız, kış ve baharları yağışlıdır. Yıllık yağış miktarı ortalama 350 kg/m² dir. Araştırmanın yürütüldüğü yıllara ait bazı önemli iklim verileri Çizelge 3.1' de verilmiştir.

Çizelge 3.1. Araştırmanın yürütüldüğü yıllara ait (2021-2022 yılı) bazı önemli iklim verileri

Aylar	Maksimum sıcaklık (°C)		Minimum sıcaklık (°C)		Ortalama sıcaklık (°C)		Dolu'lu günler sayısı (gün)		Don'lu günler sayısı (gün)		Aylık toplam yağış (mm)	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Ocak	20.1	13.3	-11.8	-10.1	3.9	0.3	-	-	14	20	35.6	61.5
Şubat	17.1	15.9	-11.5	-5.8	4.0	3.4	-	-	14	13	4.2	35.9
Mart	15.8	19.8	-3.6	-8.3	4.3	1.8	-	-	16	23	34.7	49.2
Nisan	29.2	28.2	0.1	0.3	11.4	12.9	-	-	-	-	17.8	38.3
Mayıs	34.5	32.2	2.3	2.9	17.1	14.1	-	-	-	-	48.8	46.6
Haziran	28.5	30.1	9.1	11.9	18.3	19.1	-	-	-	-	75.3	74.9
Temmuz	39.2	31.1	13.3	10.1	22.9	20.0	-	-	-	-	33.5	5.1
Ağustos	37.5	35.0	13.3	15.7	22.6	23.6	-	-	-	-	16.3	25.6
Eylül	28.2	35.6	5.8	6.3	16.1	19.1	-	-	-	-	28.6	10.8
Ekim	24.4	28.9	-0.1	1.5	11.9	12.6	-	-	1	-	17.3	46.1
Kasım	20.6	20.0	-2.3	1.5	7.8	9.2	-	-	5	-	29.6	30.5
Aralık	15.3	16.1	-9.9	-0.7	4.7	5.8	-	-	11	4	33.5	32.7

(Kaynak: Merzifon ilçe meteoroloji müdürlüğü iklim verileri)

3.2. Yöntem

3.2.1. Survey çalışmaları

Survey çalışmalarına ağaçların meyveli döneminde başlanmıştır. Çalışmanın ilk yılında (2021 yılı) Merzifon ilçe ve köylerinde bulunan bitkilerin yerlerini belirlemek için, İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, Köy muhtarları ve bölge halkıyla görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmeler sonucu türlere ait bitkilerin yoğun olduğu alanlar tespit edilmiştir. Merzifon ilçe sınırları içerisinde yapılan incelemeler sonucunda belirlenen alanlarda, çalışmamızın amacına uygun olarak öncelikle mevcut türlere ait bitki varlıkları kayıt altına alınmıştır.

Çalışmanın ikinci yılında (2022 yılı) ise, bitki türlerine ait meyvelerin hem bitkisel, hem pomolojik hem de bazı kimyasal özelliklerinin belirlenmesi amacıyla; birinci yılda

belirlenen bitki popülasyonu içerisinde, ağaçların meyvelerinin olgunlaştığı dönemlerinde hastalıklardan arı, sağlıklı, verimli ve iri meyveli genotipler belirlenmiştir. Bu genotiplerin konumları GPS cihazı ile kayıt altına alınmıştır.

Bu çalışma bir seleksiyon çalışması olmamasına rağmen, gelecekte yapılacak başka çalışmalara kaynak oluşturmak için, genotipler seleksiyon çalışmasında izlenen yöntem de olduğu gibi isimlendirilerek; Amasya ili Merzifon ilçesi köylerinde bulunan genotiplere sırasıyla Amasya'nın plakası, ilçe ve köyün isimlerinin kısaltmasıyla genotip numaraları verilmiştir. Çizelge 3.2' de verilen arazi bilgi formu da doldurularak hem yöre hem de genotipler hakkında oldukça detaylı bilgiler elde edilmiştir.

Çizelge 3.2. Genetik kaynakları arazi çalışmaları veri tabanı kartı

Araştırmacı Kurum : Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi	
Tarih:	
İl : Amasya İlçe : Merzifon ilçe ve köyleri	
Köy: .....Yer –Mevki:	
Koordinat: N:..... E:.....Rakım:	
Arazi sahibi :	
Arazi ile ilgili genel bilgiler:	
1. Cins	
2. Tür	
3. Alt tür	
4. Toplama Numarası	
5. Örneğin Durumu	1. Bilinmiyor 2. Yabani 3. Geçit formu 4. Basit çeşit 5. Geleneksel / yerel çeşit / yerel tip 6. Gelişmiş çeşit 7. Diğer (belirtiniz)
6. Habitat ve toplama kaynağı	☐ yabani ☐ çiftlik arazisi ☐ ev bahçesi ☐ yol kenarı ☐ diğerleri
7. Toplanan materyalin çoğalma durumu	☐ çöğür (aşısız) ☐ dip-kök sürgünü ☐ diğer (belirtiniz)
8. Popülasyonun (bitkilerin) yöredeki büyüklüğü (adet) :	
9. Topografya bilgileri arazinin durumu	☐ düz ☐ tepelik ☐ dağlık ☐ diğer
10. Toprak yapısı	☐ çakıllı ☐ kumlu ☐ tınlı ☐ milli ☐ humuslu ☐ çamurlu ☐ diğer
11. Toprak rengi	☐ sarı ☐ turuncu ☐ kırmızı ☐ kahve ☐ siyah ☐ gri ☐ diğer
12. Birlikte bulunduğu diğer türler:	
13. Örneğin alınmasındaki en belirgin özellik:	14. Ağaç başına verim (Ölçülebilecekse ölçüm verimi—Kg/ağaç ; Yoksa göreceli)
15. Diğer:	

Meyvelerde yapılan analiz ve ölçümler aşağıda verilmiştir (Karadeniz ve Kalkışım, 1996; Kalyoncu, 1996; Karaçalı, 2002; Eşitken, 1992).

3.2.2.Bitkisel ve pomolojik özellikler

Ağaç verimi : Göreceli olarak (verimli-orta verimli-düşük verimli) belirlenmiştir.

Meyve ağırlığı (g): Genotiplerden 30 adet meyve, 0.01 g'a duyarlı terazi ile tartılarak, ortalama ağırlıkları bulunmuştur.

Meyve boy (mm): Genotiplerden 30 adet meyve 0.01 mm'ye duyarlı kumpasla ölçülerek ortalama değerler tespit edilmiştir.

Meyve eni (mm): Genotiplerden 30 adet meyve 0.01 mm'ye duyarlı kumpasla ölçülerek ortalama değerleri tespit edilmiştir.

Çekirdek sayısı (adet/meyve): Genotiplerden 30 adet meyvenin çekirdek sayısı belirlenip ortalama değerleri belirlenmiştir.

3.2.3.Kimyasal özellikler

Suda çözünabilir kuru madde miktarı (%): El refraktometresiyle (ATC BX32 marka) ile yapılmıştır.

pH : Belirli miktarda meyve suyu alınıp masa tipi pH metre ile doğrudan ucun batırılması ile ölçülmüştür.

Toplam asitlik (%): Titrimetrik yöntemle, malik asit cinsinden hesaplanmıştır. Bu amaçla, 10 mL meyve suyuna 10 ml kadar saf su eklenmiş ve 0.1 N NaOH ile titre edilmiştir. pH metre de okunan değer 8.1 oluncaya kadar titrasyona devam edilmiştir. Titrasyonda harcanan NaOH miktarı kaydedilerek aşağıdaki gibi hesaplanmıştır (Ertan ve ark., 1982; Kurnaz, 1989).

Toplam Asitlik (TA-%): $N \times E \times V \times 100 / G$

TA: Toplam asitlik miktarı (malik asit cinsinden)

V: Harcanan sodyum hidroksitin miktarı (mL)

N: Harcanan sodyum hidroksitin normalitesi (0.1 N)

E: Asitin mili equivalent değeri (malik asit için 0.067)

G: Alınan meyve suyu miktarı (mL veya g)

Toplam kuru madde (%): Her genotipten başlangıç ağırlığı belli meyve örnekleri, etüvde 65 derecede, ağırlık sabit kalana kadar kurutulmuştur. Kurutulan örnekler, başlangıç ağırlığı ile oranlanarak toplam kuru madde hesap edilmiştir (Cemeroğlu, 1992).

4. BULGULAR

Merzifon ilçesi ve köylerinde 2021 yılında yapılan survey çalışması sonunda toplam da 1300 adet kuşburnu, 700 adet alıç, 500 adet kıızılcık bitki varlığı tespit edilmiştir. İkinci yıl ise belirlenen bu populasyon içinden iyi özellikte olan (*meyvelerinin olgunlaştığı dönemlerinde hastalıklardan ari, sağlıklı, verimli ve iri meyveli genotipler*) 27 adet kuşburnu, 21 adet alıç ve 10 adet kıızılcık genotiplerinin, toplamda 58 adet genotipte detaylı gözlem ve analizler yapılmıştır.

2021 yılında toplam 1300 adet olarak belirlenen kuşburnu bitkileri (ocak şeklinde) içinden, 2022 yılında örnek almak için seçilen kuşburnu genotiplerinin konumları Çizelge 4.1’de verilmiştir. Rakım olarak en düşük 735 m, en yüksek 1641 m arasında bulunmuştur.

Çizelge 4.1. 2022 yılında analiz için belirlenen kuşburnu genotiplerinin konumları

Kuşburnu	Bitkilerin Konumları		
Analiz için belirlenen genotipler	Rakım	(Kuzey) Enlem	(Doğu) Boylam
05MRZTD01	981	35°42'64"	40°90'73"
05MRZTD02	1104	35°45'04"	40°99'29"
05MRZTD03	1210	35°44'83"	40°92'17"
05MRZTD04	1386	35°40'39"	40°94'60"
05MRZTD05	1412	35°39'77"	40°94'13"
05MRZTD06	1418	35°39'77"	40°94'12"
05MRZTD07	1641	35°36'51"	40°97'48"
05MRZTD08	1633	35°40'53"	40°93'89"
05MRZKD01	955	35°57'60"	40°93'10"
05MRZKD02	1006	35°55'34"	40°94'07"
05MRZKD03	1019	35°54'92"	40°94'01"
05MRZKD04	1039	35°54'94"	40°93'98"
05MRZKD05	1040	35°54'95"	40°93'99"
05MRZBL01	741	35°28'19"	40°79'17"
05MRZBL02	735	35°27'91"	40°79'06"
05MRZBL03	740	35°27'79"	40°78'96"
05MRZBL04	751	35°27'73"	40°79'11"
05MRZBL05	736	35°28'15"	40°79'16"
05MRZDH01	903	35°25'88"	40°74'74"
05MRZDH02	888	35°25'89"	40°74'95"
05MRZDH03	1007	35°25'86"	40°74'94"
05MRZDH04	1030	35°27'21"	40°74'77"

Çizelge 4.1. (Devamı) 2022 yılında analiz için belirlenen kuşburnu genotiplerinin konumları

Kuşburnu	Bitkilerin Konumları		
Analiz için belirlenen genotipler	Rakım	(Kuzey) Enlem	(Doğu) Boylam
05MRZDH05	1033	35°73'34"	40°74'96"
05MRZDH06	963	35°25'98"	40°74'85"
05MRZDH07	955	35°25'81"	40°74'71"
05MRDH08	890	35°25'74"	40°74'85"
05MRDH09	1005	35°25'92"	40°74'98"

2021 yılında toplam 700 adet belirlenen alıç bitkileri içinden, 2022 yılında örnek almak için seçilen genotiplerin konumları Çizelge 4.2’de verilmiştir. Rakım olarak en düşük 963 m, en yüksek 1811 m arasında bulunmuştur.

Çizelge 4.2. 2022 yılında analiz için belirlenen alıç genotiplerinin konumları

Alıç	Bitkilerin Konumları		
Analiz için belirlenen genotipler	Rakım	(Kuzey) Enlem	(Doğu) Boylam
05MRZTD001	1811	35°38'20"	40°94'97"
05MRZTD002	1641	35°36'51"	40°97'48"
05MRZTD003	1653	35°40'53"	40°93'89"
05MRZTD004	1695	35°35'74"	40°96'28"
05MRZTD005	1552	35°39'77"	40°94'13"
05MRZKD001	1038	35°54'94"	40°93'98"
05MRZKD002	956	35°57'60"	40°93'20"
05MRZKD003	995	35°57'96"	40°93'95"
05MRZKD004	1007	35°55'44"	40°94'10"
05MRZKD005	1020	35°54'95"	40°94'40"
05MRZKD006	963	35°57'70"	40°93'21"
05MRZAK001	1046	35°36'66"	40°90'10"
05MRZAK002	1060	35°36'49"	40°90'45"
05MRZAK003	1082	35°36'16"	40°90'85"
05MRZAK004	1172	35°35'93"	40°91'26"
05MRZAK005	1186	35°36'01"	40°91'54"
05MRZAK006	1015	35°36'67"	40°89'82"

Çizelge 4.2. (Devamı) 2022 yılında analiz için belirlenen alıç genotiplerinin konumları

Alıç	Bitkilerin Konumları		
Analiz için belirlenen genotipler	Rakım	(Kuzey) Enlem	(Doğu) Boylam
05MRZAK007	1055	35°36'41"	40°90'62"
05MRZAK008	1117	35°35'65"	40°90'87"
05MRZAK009	1140	35°35'72"	40°90'92"
05MRZAK010	1032	35°36'27"	40°90'54"

2021 yılında toplam 500 adet belirlenen kızılıçık bitkileri içinden, 2022 yılında örnek almak için seçilen genotiplerin konumları da Çizelge 4.3’de verilmiştir. Rakım olarak en düşük 895 m, en yüksek 1050 m arasında bulunmuştur.

Çizelge 4.3. 2022 yılında analiz için belirlenen kızılıçık genotiplerinin konumları

Kızılıçık	Bitkilerin Konumları		
Analiz için belirlenen genotipler	Rakım	(Kuzey) Enlem	(Doğu) Boylam
05MRZAK0001	895	35°38'43"	40°89'39"
05MRZAK0002	900	35°38'51"	40°89'44"
05MRZAK0003	912	35°38'69"	40°89'99"
05MRZAK0004	1001	35°38'81"	40°89'96"
05MRZAK0005	1005	35°38'75"	40°89'81"
05MRZAK0006	936	35°38'63"	40°89'76"
05MRZAK0007	1050	35°39'15"	40°90'15"
05MRZAK0008	953	35°38'75"	40°89'86"
05MRZAK0009	905	35°38'49"	40°89'41"
05MRZAK0010	916	35°38'71"	40°89'87"

4.1. Bitkisel ve Pomolojik Özellikler

2022 yılında belirlenen kuşburnu, alıç ve kızılıçık genotiplerinde meyve eni (mm), meyve boyu (mm), meyve sap uzunluğu (cm), meyve ağırlığı (g), meyve dış tüylülüğü, çekirdek sayısı (adet/meyve), çekirdeksizlik durumu ve ağaç verimi (göreceli) bulguları Çizelge 4.4., 4.5. ve 4.6’ da verilmiştir

Çizelge 4.4. 2022 yılında analiz için belirlenen kuşburnu genotiplerinde incelenen bazı bitkisel ve pomolojik özellikler

Kuşburnu	Meyve eni (mm)	Meyve boyu (mm)	Meyve sap uzunluğu (cm)	Meyve ağırlığı (g)	Çekirdek sayısı (adet/ meyve)	Meyve dış tüylülüğü	Çekirdeksizlik durumu	Bitki verimi (Göreceli)
05MRZTD01	11.57	18.96	1.14	1.23	21.07	Yok	Yok	Orta Verimli
05MRZTD02	14.88	18.40	1.11	1.72	28.27	Yok	Yok	Verimli
05MRZTD03	11.76	19.19	1.31	1.47	24.67	Yok	Yok	Verimli
05MRZTD04	9.64	16.27	0.98	0.85	20.93	Yok	Yok	Orta Verimli
05MRZTD05	15.75	23.00	1.55	3.12	37.20	Yok	Yok	Verimli
05MRZTD06	12.82	19.14	1.35	1.97	28.97	Yok	Yok	Verimli
05MRZTD07	13.99	20.24	1.02	1.90	34.73	Yok	Yok	Verimli
05MRZTD08	16.37	21.28	1.97	3.10	40.60	Yok	Yok	Verimli
05MRZKD01	13.73	17.73	1.09	1.95	26.53	Yok	Yok	Verimli
05MRZKD02	9.56	19.47	1.15	1.13	21.57	Yok	Yok	Orta Verimli
05MRZKD03	13.36	20.86	1.38	2.22	36.83	Yok	Yok	Verimli
05MRZKD04	12.79	19.12	1.74	1.82	29.33	Yok	Yok	Verimli
05MRZKD05	11.74	18.66	1.42	1.48	30.93	Yok	Yok	Orta Verimli
05MRZBL01	13.93	22.31	1.84	2.38	39.33	Az	Yok	Verimli
05MRZBL02	13.84	21.75	1.80	2.32	35.30	Az	Yok	Verimli
05MRZBL03	14.09	20.50	1.67	2.23	33.63	Az	Yok	Verimli
05MRZBL04	12.46	23.11	1.69	2.22	24.13	Az	Yok	Verimli
05MRZBL05	11.34	22.07	1.59	1.63	27.40	Az	Yok	Orta Verimli
05MRZDH01	11.07	18.15	1.40	1.18	21.30	Yok	Yok	Orta Verimli
05MRZDH02	10.96	18.96	1.42	1.22	20.53	Yok	Yok	Orta Verimli
05MRZDH03	12.73	19.05	1.79	1.92	29.73	Yok	Yok	Orta Verimli
05MRZDH04	13.57	19.87	2.06	2.07	36.10	Yok	Yok	Verimli
05MRZDH05	13.87	20.61	1.43	1.90	24.93	Yok	Yok	Verimli
05MRZDH06	13.17	19.35	1.67	1.79	25.03	Yok	Yok	Verimli
05MRZDH07	13.37	18.93	1.54	1.87	25.07	Yok	Yok	Verimli
05MRZDH08	14.27	21.73	1.98	2.33	26.50	Yok	Yok	Verimli
05MRZDH09	10.95	19.07	2.04	1.40	15.33	Yok	Yok	Verimli

Çizelge 4.4’ de görüleceği gibi; 2022 yılı sonunda kuşburnu için bitkisel ve pomolojik özellikleri bakımından genotiplerde en yüksek meyve ağırlığı 3.12 g (05MRZTD05)-en düşük meyve ağırlığı 0.85 g (05MRZTD04); meyve boyu en yüksek 23.11 mm (05MRZBL04)-en düşük meyve boyu 16.27 mm (05MRZTD04); meyve eni en yüksek 16.37 mm (05MRZTD08)-en düşük meyve eni 9.56 mm (05MRZKD02); meyve sap uzunluğu en yüksek 2.06 cm (05MRZDH04)-en düşük meyve sap uzunluğu 0.98 cm

(05MRZTD04); Çekirdek sayısı en yüksek 40.60 adet/meyve (05MRZTD08)-en düşük çekirdek sayısı 15.33 adet/meyve (05MRZDH09) olarak tespit edilmiştir.

Çizelge 4.5. 2021 yılında belirlenen alıç popülasyonundan 2022 Yılında seçilen 21 adet alıç genotiplerinde incelenen bazı bitkisel ve pomolojik özellikler

Alıç	Meyve eni (mm)	Meyve boyu (mm)	Meyve sap uzunluğu (cm)	Meyve ağırlığı (g)	Çekirdek sayısı (adet/meyve)	Meyve dış tüylüğü	Çekirdeksizlik durumu	Ağaç verimi (kg/ağaç)
05MRZAK001	16.85	13.92	1.46	2.48	2.33	yok	yok	verimli
05MRZAK002	16.66	13.06	1.36	2.55	4.23	yok	yok	verimli
05MRZAK003	16.04	13.02	1.27	2.48	3.43	yok	yok	verimli
05MRZAK004	17.22	14.51	1.63	2.12	3.30	yok	yok	verimli
05MRZAK005	20.55	17.28	0.56	3.95	4.73	yok	yok	verimli
05MRZAK006	19.09	16.30	0.87	3.43	4.77	yok	yok	verimli
05MRZAK007	20.63	17.82	0.92	3.85	4.73	yok	yok	verimli
05MRZAK008	19.86	17.25	0.86	3.97	4.80	yok	yok	verimli
05MRZAK009	16.95	14.03	0.87	2.18	3.27	yok	yok	verimli
05MRZAK010	19.82	13.75	0.90	2.08	3.23	yok	yok	verimli
05MRZKD001	18.43	17.41	1.40	3.67	4.37	yok	yok	verimli
05MRZKD002	14.96	13.93	1.35	2.07	4.13	yok	yok	verimli
05MRZKD003	18.48	14.53	1.14	3.10	4.70	yok	yok	verimli
05MRZKD004	15.31	15.57	1.04	2.25	4.87	yok	yok	verimli
05MRZKD005	20.13	16.35	1.10	4.62	4.70	yok	yok	verimli
05MRZKD006	17.22	14.90	1.19	2.85	4.73	yok	yok	verimli
05MRZTD001	15.54	12.81	1.47	2.08	4.37	yok	yok	verimli
05MRZTD002	15.87	13.15	1.45	2.10	2.57	yok	yok	orta verimli
05MRZTD003	15.65	13.23	1.12	2.17	2.17	yok	yok	orta verimli
05MRZTD004	19.99	16.14	1.09	3.70	4.57	yok	yok	orta verimli
05MRZTD005	18.90	15.44	1.01	3.25	4.57	yok	yok	orta verimli

Çizelge 4.5’de görüleceği gibi; 2022 yılı sonunda alıç için bitkisel ve pomolojik özellikleri bakımından genotiplerde en yüksek meyve ağırlığı 4.62 g (05MRZKD005); en düşük meyve ağırlığı 2.07 g (05MRZKD002); meyve boyu en yüksek 17.82 mm (05MRZAK007); en düşük meyve boyu 12.81 mm (05MRZTD001); meyve eni en yüksek 20.63 mm (05MRZAK007); en düşük meyve eni 14.96 mm (05MRZKD002); meyve sap uzunluğu en yüksek 1.63 cm (05MRZAK004); en düşük meyve sap uzunluğu 0.56 cm (05MRZAK005); Çekirdek sayısı en yüksek 4.87 adet (05MRZKD004); en düşük çekirdek sayısı 2.17 adet (05MRZTD003) olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.6. 2021 yılında belirlenen kızılılık popülasyonundan 2022 yılında seçilen 10 adet kızılılık genotiplerinde incelenen bazı bitkisel ve pomolojik özellikler

Kızılılık	Meyve Eni (mm)	Meyve Boyu (mm)	Meyve Sap uzunluğu (cm)	Meyve Ağırlığı (gr)	Çekirdek Sayısı (adet/ meyve)	Meyve dış tüylülüğü	Çekirdeksizlik durumu	Ağaç verim (kg/ağaç)
05MRZAK0001	13.71	18.86	1.36	1.95	1	yok	yok	verimli
05MRZAK0002	12.74	19.03	1.32	1.92	1	yok	yok	verimli
05MRZAK0003	11.32	17.83	1.22	1.60	1	yok	yok	verimli
05MRZAK0004	12.69	17.70	1.35	1.80	1	yok	yok	verimli
05MRZAK0005	12.98	18.92	1.34	1.92	1	yok	yok	verimli
05MRZAK0006	12.26	16.70	1.24	1.58	1	yok	yok	verimli
05MRZAK0007	10.40	15.57	1.04	1.18	1	yok	yok	verimli
05MRZAK0008	13.83	20.26	1.09	2.43	1	yok	yok	verimli
05MRZAK0009	11.93	18.46	1.16	1.65	1	yok	yok	verimli
05MRZAK0010	13.24	18.84	1.55	2.32	1	yok	yok	verimli

Çizelge 4.6’ de görüleceği gibi; 2022 yılı sonuna kızılılık için bitkisel ve pomolojik özellikleri bakımından genotiplerde en yüksek meyve ağırlığı 2.43 g (05MRZAK0008); en düşük meyve ağırlığı 1.18 g (05MRZAK0007); meyve boyu en yüksek 20.26 mm (05MRZAK0008); en düşük meyve boyu 15.57 mm (05MRZAK0007); meyve eni en yüksek 13.83 mm (05MRZAK0008); en düşük meyve eni 10.40 mm (05MRZAK0007); meyve sap uzunluğu en yüksek 1.55 cm (05MRZAK0010); en düşük meyve sap uzunluğu 1.04 cm (05MRZAK0007); çekirdek sayısı 1 olarak tespit edilmiştir.

4.2. Meyve kimyasal özellikleri

2022 yılında belirlenen kuşburnu, alıç ve kızılılık genotiplerinde SÇKM (%), pH, toplam asitlik miktarı (%) ve toplam kuru madde miktarı (%) sonuçları Çizelge 4.7., 4.8. ve 4.9’da verilmiştir.

Çizelge 4.7’ de görüleceği gibi; 2022 yılı sonunda belirlenen kuşburnu genotiplerde SÇKM en düşük %7.2 (05MRZKD05) ile en yüksek %22.8 (05MRZDH09); pH değeri en düşük 3.45 (05MRZDH02) en yüksek 4.45 (05MRZTD02); toplam asitlik miktarı en düşük %0.93 (05MRZTD06) en yüksek %3.48 (05MRZBL02); toplam kuru madde miktarı %39.43-78.14 arasında olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 4.7. 2022 yılında seçilen kuşburnu genotiplerinin bazı kimyasal özellikleri

Kuşburnu	SÇKM (%)	pH	Toplam asitlik miktarı (%)	Toplam kuru madde (%)
05MRZDH01	12.80	3.60	2.90	59.32
05MRZDH02	12.40	3.45	3.14	59.83
05MRZDH03	16.80	3.67	2.26	59.92
05MRZDH04	17.60	3.79	3.08	59.95
05MRZDH05	14.00	3.84	3.20	59.93
05MRZDH06	13.20	3.94	2.01	41.73
05MRZDH07	12.80	3.90	2.27	41.96
05MRZDH08	16.40	3.81	2.54	68.25
05MRZDH09	22.80	3.47	2.90	59.91
05MRZTD01	12.00	4.03	2.34	59.81
05MRZTD02	10.00	4.45	1.67	42.84
05MRZTD03	12.40	3.96	1.80	59.94
05MRZTD04	9.20	3.94	1.20	58.75
05MRZTD05	21.60	4.03	2.14	71.17
05MRZTD06	11.20	4.21	0.93	39.43
05MRZTD07	10.40	4.13	2.01	69.73
05MRZTD08	20.80	3.77	2.27	57.91
05MRZBL01	20.80	3.95	3.21	58.62
05MRZBL02	13.20	3.47	3.48	59.15
05MRZBL03	17.60	4.23	2.41	77.64
05MRZBL04	16.40	3.73	2.47	59.89
05MRZBL05	14.80	3.78	2.07	39.74
05MRZKD01	9.20	4.12	1.74	39.92
05MRZKD02	13.60	3.74	2.01	78.14
05MRZKD03	14.40	4.18	1.87	59.43
05MRZKD04	13.20	3.87	2.41	59.15
05MRZKD05	7.20	4.30	2.01	58.97

Çizelge 4.8’ de görüleceği gibi; 2022 yılı sonunda belirlenen alıç genotiplerde SÇKM en düşük %13.02 (05MRZKD006) ile en yüksek %32.4 (05MRZKD005); pH değeri en düşük 3.03 (05MRZAK008) en yüksek 3.74 (05MRZAK001); toplam asitlik miktarı en düşük %0.8 (05MRZKD002) en yüksek %3.08 (05MRZTD001); toplam kuru madde miktarı %20.13-59.73 arasında olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 4.8. 2022 yılında seçilen alıç genotiplerinin bazı kimyasal özellikleri

Alıç	SÇKM (%)	pH	Toplam asitlik miktarı (%)	Toplam kuru madde (%)
05MRZAK001	16.8	3.74	1.07	38.78
05MRZAK002	17.2	3.52	1.60	39.15
05MRZAK003	13.6	3.49	1.34	39.43
05MRZAK004	16.4	3.64	1.66	39.71
05MRZAK005	21.2	3.07	1.60	37.55
05MRZAK006	13.6	3.04	2.27	38.68
05MRZAK007	16.8	3.06	1.74	37.93
05MRZAK008	20.4	3.03	1.87	38.65
05MRZAK009	16.8	3.56	1.54	38.93
05MRZAK010	14	3.40	1.67	20.13
05MRZKD001	31.2	3.30	0.93	39.72
05MRZKD002	14.8	3.29	0.80	38.45
05MRZKD003	18.4	3.43	1.20	59.48
05MRZKD004	14	3.29	1.00	37.96
05MRZKD005	32.4	3.19	1.34	38.47
05MRZKD006	13.2	3.53	2.54	59.17
05MRZTD001	16.4	3.53	3.08	19.98
05MRZTD002	18	3.70	1.07	38.95
05MRZTD003	17.6	3.74	1.74	39.63
05MRZTD004	24.8	3.13	1.47	38.46
05MRZTD005	21.2	3.20	2.01	59.73

Çizelge 4.9’ da görüleceği gibi; 2022 yılı sonunda belirlenen kızılıçık genotiplerde SÇKM en düşük %11 (05MRZAK0007) ile en yüksek %17 (05MRZAK0008); pH değeri en düşük 2.72 (05MRZAK0004) en yüksek 3.51 (05MRZAK0006); toplam asitlik miktarı en düşük %0.8 (05MRZAK0005) en yüksek %2.41 (05MRZAK0003); toplam kuru madde miktarı %9.92-78.93 olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.9. 2022 yılında seçilen kızılıçık genotiplerinin bazı kimyasal özellikleri

Kızılıçık	SÇKM (%)	pH	Toplam asitlik miktarı (%)	Toplam kuru madde (%)
05MRZAK0001	12.5	2.80	1.51	38.64
05MRZAK0002	15.0	3.12	2.07	19.73
05MRZAK0003	16.0	3.21	2.41	19.61
05MRZAK0004	13.0	2.72	1.84	9.92
05MRZAK0005	15.0	3.03	0.80	78.43

Çizelge 4.9. (Devamı) 2022 yılında seçilen kızılıcık genotiplerinin bazı kimyasal özellikleri

Kızılıcık	SÇKM (%)	pH	Toplam asitlik miktarı (%)	Toplam kuru madde (%)
05MRZAK0006	15.0	3.51	1.07	19.43
05MRZAK0007	11.0	2.83	1.27	19.13
05MRZAK0008	17.0	3.01	1.40	18.69
05MRZAK0009	16.0	3.15	2.14	78.93
05MRZAK0010	15.0	3.25	1.00	78.44

4.3.Arazi Çalışmalarından Elde Edilen Diğer Bulgular

Arazi bilgi kartından elde edilen bulgulara göre; 27 kuşburnu, 21 alıç ve 10 kızılıcık genotipinin bulundukları yerin toprak yapısı (göreceli), arazi durumu, toprak rengi, toplama kaynağı, toplanan materyalin çoğalma durumu ve ağaç sayısı Çizelge 4.10., 4.11. ve 4.12’de verilmiştir.

Çizelge 4.10. Kuşburnu arazi çalışmalarından elde edilen diğer bulgular

Kuşburnu genotipleri	Arazinin durumu	Toprak yapısı	Toprak rengi	Toplama kaynağı	Toplanan materyalin çoğalma durumu	Ağaç sayısı
05MRZTD01	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	50
05MRZTD02	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	50
05MRZTD03	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	100
05MRZTD04	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	125
05MRZTD05	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZTD06	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	50
05MRZTD07	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZTD08	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZKD01	Tepelik	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZKD02	Tepelik	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	50
05MRZKD03	Tepelik	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZKD04	Tepelik	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZKD05	Tepelik	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	75
05MRZBL01	Düz	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZBL02	Düz	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZBL03	Düz	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZBL04	Düz	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	50
05MRZBL05	Düz	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	50
05MRZDH01	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZDH02	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	50
05MRZDH03	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZDH04	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZDH05	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	50
05MRZDH06	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	50
05MRZDH07	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZDH08	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	100
05MRZDH09	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	125

Çizelge 4.10’ da görüleceği gibi kuşburnu genotiplerin toprak özellikleri incelendiğinde, bu bölgede yoğun olarak kahverengi çakıllı toprak yapısına rastlanılmıştır. Kuşburnu popülasyonunun yoğun olarak dağlık bölgede olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.11. Alıç arazi çalışmalarından elde edilen diğer bulgular

Alıç genotipleri	Arazinin durumu	Toprak yapısı	Toprak rengi	Toplama kaynağı	Toplanan materyalin çoğalma durumu	Ağaç sayısı
05MRZTD001	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZTD002	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZTD003	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZTD004	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZTD005	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZKD001	Dağlık	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	50
05MRZKD002	Dağlık	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZKD003	Dağlık	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZKD004	Dağlık	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZKD005	Dağlık	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZKD006	Dağlık	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	50
05MRZAK001	Dağlık	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	50
05MRZAK002	Dağlık	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	50
05MRZAK003	Dağlık	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZAK004	Dağlık	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	50
05MRZAK005	Dağlık	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZAK006	Dağlık	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZAK007	Dağlık	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25
05MRZAK008	Dağlık	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	50
05MRZAK009	Dağlık	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	50
05MRZAK010	Dağlık	Çakıllı	Sarı	Yabani	Çöğür-dip sürgünü	25

Çizelge 4.11’ de görüleceği gibi alıç genotiplerin toprak özellikleri incelendiğinde, bu bölgede yoğun olarak sarı çakıllı toprak yapısına rastlanılmıştır. Alıç popülasyonunun yoğun olarak dağlık bölgede olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.12. Kızılçık arazi çalışmalarından elde edilen diğer bulgular

Kızılçık genotipleri	Arazinin durumu	Toprak yapısı	Toprak rengi	Toplama kaynağı	Toplanan materyalin çoğalma durumu	Ağaç sayısı
05MRZAK0001	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür	50
05MRZAK0002	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür	75
05MRZAK0003	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür	25
05MRZAK0004	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür	50
05MRZAK0005	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür	50
05MRZAK0006	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür	50
05MRZAK0007	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür	100
05MRZAK0008	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür	25
05MRZAK0009	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür	25
05MRZAK0010	Dağlık	Çakıllı	Kahverengi	Yabani	Çöğür	50

Çizelge 4.12’ de görüleceği gibi kızılçık genotiplerin toprak özellikleri incelendiğinde, bu bölgede yoğun olarak kahverengi çakıllı orman toprak yapısına rastlanılmıştır. Kızılçık popülasyonunun yoğun olarak dağlık bölgede olduğu görülmektedir.

4.4. Kuşburnu Genotiplerinin Önemli Özellikleri

Yapılan çalışmada seçilen kuşburnu genotiplerinin önemli özellikleri, her bir genotip için topluca aşağıdaki çizelgelerde verilmiştir (Çizelge 4.13- Çizelge 4.39).

Çizelge 4.13. '05MRZTD01' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZTD01		
Rakım	981 m	
GPS konumu	K: 35°42'64" D: 40°90'73"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.23g
	Meyve eni	11.57mm
	Meyve boyu	18.96mm
	Meyve sapı	1.14cm
	Çekirdek sayısı	21.07 adet
	SÇKM(%)	120
	pH	4.03
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.34
Toplam kuru madde miktarı(%)		59.81%

Çizelge 4.14. '05MRZTD02' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZTD02		
Rakım	1104m	
GPS konumu	K: 35°45'04" D: 40°99'29"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.72g
	Meyve eni	14.88 mm
	Meyve boyu	18.40 mm
	Meyve sapı	1.11cm
	Çekirdek sayısı	28.27 adet
	SÇKM(%)	10
	pH	4.45
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.67
Toplam kuru madde miktarı(%)		42.84%

Çizelge 4.15. '05MRZTD03' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZTD03		
Rakım	1210 m	
GPS konumu	K: 35°44'83"	
	D: 40°92'17"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.47g
	Meyve eni	11.76 mm
	Meyve boyu	19.19 mm
	Meyve sapı	1.31cm
	Çekirdek sayısı	24.67 adet
	SÇKM(%)	12.4
	pH	3.96
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.8
	Toplam kuru madde miktarı(%)	59.94%

Çizelge 4.16. '05MRZTD04' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZTD04		
Rakım	1386 m	
GPS konumu	K: 35°40'39" D: 40°94'60"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	0.85g
	Meyve eni	9.64mm
	Meyve boyu	16.27mm
	Meyve sapı	0.98cm
	Çekirdek sayısı	20.93 adet
	SÇKM(%)	9.2
	pH	3.94
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.2
	Toplam kuru madde miktarı(%)	58.75%

Çizelge 4.17. '05MRZTD05' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZTD05		
Rakım	1412 m	
GPS konumu	K: 35°39'77"	
	D: 40°94'13"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	3.12g
	Meyve eni	15.75mm
	Meyve boyu	23.00mm
	Meyve sapı	1.55cm
	Çekirdek sayısı	37.20 adet
	SÇKM(%)	21.6
	pH	4.03
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.14
	Toplam kuru madde miktarı(%)	71.17%

Çizelge 4.18. '05MRZTD06' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZTD06		
Rakım	1418 m	
GPS konumu	K: 35°39'77" D: 40°94'12"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.97g
	Meyve eni	12.82 mm
	Meyve boyu	19.14 mm
	Meyve sapı	1.35 cm
	Çekirdek sayısı	28.97 adet
	SÇKM(%)	11.2
	pH	4.21
	Toplam asitlik miktarı(%)	0.93
	Toplam kuru madde miktarı(%)	39.43%

Çizelge 4.19. '05MRZTD07' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZTD07		
Rakım	1641 m	
GPS konumu	K: 35°36'51"	
	D: 40°97'48"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.90g
	Meyve eni	13.99 mm
	Meyve boyu	20.24mm
	Meyve sapı	1.02 cm
	Çekirdek sayısı	34.73adet
	SÇKM(%)	10.4
	pH	4.13
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.01
	Toplam kuru madde miktarı(%)	69.73%

Çizelge 4.20. '05MRZTD08' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZTD08		
Rakım	1633m	
GPS konumu	K: 35°40'53"	
	D: 40°93'89"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	3.10g
	Meyve eni	16.37mm
	Meyve boyu	21.28mm
	Meyve sapı	1.97cm
	Çekirdek sayısı	40.60adet
	SÇKM(%)	20.8
	pH	3.77
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.27
	Toplam kuru madde miktarı(%)	57.91%

Çizelge 4.21. '05MRZKD01' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZKD01		
Rakım	955m	
GPS konumu	K: 35°57'60" D: 40°93'10"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.95g
	Meyve eni	13.73mm
	Meyve boyu	17.73mm
	Meyve sapı	1.09cm
	Çekirdek sayısı	26.53adet
	SÇKM(%)	9.2
	pH	4.12
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.74
	Toplam kuru madde miktarı(%)	39.92%

Çizelge 4.22. '05MRZKD02' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZKD02		
Rakım	1006m	
GPS konumu	K: 35°55'34"	
	D: 40°94'07"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.13g
	Meyve eni	9.56mm
	Meyve boyu	19.47mm
	Meyve sapı	1.15 cm
	Çekirdek sayısı	21.57adet
	SÇKM(%)	13.6
	pH	3.74
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.01
	Toplam kuru madde miktarı(%)	78.14%

Çizelge 4.23. '05MRZKD03' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZKD03		
Rakım	1019m	
GPS konumu	K: 35°54'92"	
	D: 40°94'01"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	2.22g
	Meyve eni	13.36mm
	Meyve boyu	20.86mm
	Meyve sapı	1.38cm
	Çekirdek sayısı	36.83adet
	SÇKM(%)	14.4
	pH	4.18
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.87
	Toplam kuru madde miktarı(%)	59.43%

Çizelge 4.24. '05MRZKD04' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZKD04		
Rakım	1039m	
GPS konumu	K: 35°54'94"	
	D: 40°93'98"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.82g
	Meyve eni	12.79mm
	Meyve boyu	19.12mm
	Meyve sapı	1.74cm
	Çekirdek sayısı	29.33adet
	SÇKM(%)	13.2
	pH	3.87
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.41
	Toplam kuru madde miktarı(%)	59.15%

Çizelge 4.25. '05MRZKD05' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZKD05		
Rakım	1040m	
GPS konumu	K: 35°54'95"	
	D: 40°93'99"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.48g
	Meyve eni	11.74mm
	Meyve boyu	18.66mm
	Meyve sapı	1.42cm
	Çekirdek sayısı	30.93adet
	SÇKM(%)	7.2
	pH	4.3
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.01
	Toplam kuru madde miktarı(%)	58.97%

Çizelge 4.26. '05MRZBL01' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZBL01		
Rakım	741m	
GPS konumu	K: 35°28'19"	
	D: 40°79'17"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	2.38g
	Meyve eni	13.93mm
	Meyve boyu	22.31mm
	Meyve sapı	1.84cm
	Çekirdek sayısı	39.33adet
	SÇKM(%)	20.8
	pH	3.95
	Toplam asitlik miktarı(%)	3.21
	Toplam kuru madde miktarı(%)	58.62%

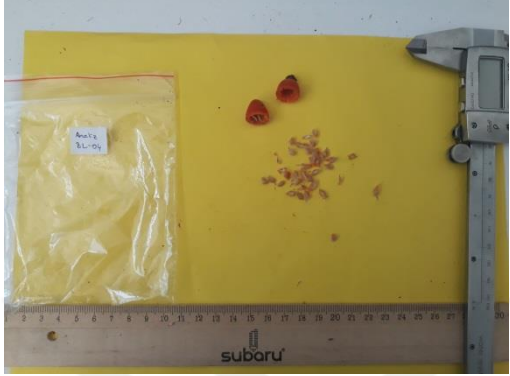
Çizelge 4.27. '05MRZBL02' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZBL02		
Rakım	735m	
GPS konumu	K: 35°27'91" D: 40°79'06"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	2.32g
	Meyve eni	13.84mm
	Meyve boyu	21.75mm
	Meyve sapı	1.80 cm
	Çekirdek sayısı	35.30 adet
	SÇKM(%)	13.2
	pH	3.47
	Toplam asitlik miktarı(%)	3.48
	Toplam kuru madde miktarı(%)	59.15%

Çizelge 4.28. '05MRZBL03' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZBL03		
Rakım	740m	
GPS konumu	K: 35°27'79" D: 40°78'96"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	2.23g
	Meyve eni	14.09mm
	Meyve boyu	20.50mm
	Meyve sapı	1.67cm
	Çekirdek sayısı	33.63adet
	SÇKM(%)	17.6
	pH	4.23
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.41
	Toplam kuru madde miktarı(%)	77.64%

Çizelge 4.29. '05MRZBL04' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZBL04		
Rakım	751m	
GPS konumu	K: 35°27'73" D: 40°79'11"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	2.22g
	Meyve eni	12.46 mm
	Meyve boyu	23.11mm
	Meyve sapı	1.69 cm
	Çekirdek sayısı	24.13adet
	SÇKM(%)	16.4
	pH	3.73
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.47
	Toplam kuru madde miktarı(%)	59.89%

Çizelge 4.30. '05MRZBL05' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZBL05		
Rakım	736m	
GPS konumu	K: 35°28'15" D: 40°79'16"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.63g
	Meyve eni	11.34mm
	Meyve boyu	22.07mm
	Meyve sapı	1.59cm
	Çekirdek sayısı	27.40adet
	SÇKM(%)	14.8
	pH	3.78
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.07
	Toplam kuru madde miktarı(%)	39.74%

Çizelge 4.31. '05MRZDH01' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZDH01		
Rakım	903m	
GPS konumu	K: 35°25'88" D: 40°74'74"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.18g
	Meyve eni	11.07mm
	Meyve boyu	18.15mm
	Meyve sapı	1.40cm
	Çekirdek sayısı	21.30 adet
	SÇKM(%)	12.8
	pH	3.6
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.9
	Toplam kuru madde miktarı(%)	59.32%

Çizelge 4.32. '05MRZDH02' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZDH02		
Rakım	888m	
GPS konumu	K: 35°25'89" D: 40°74'95"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.22 g
	Meyve eni	10.96mm
	Meyve boyu	18.96mm
	Meyve sapı	1.42cm
	Çekirdek sayısı	20.53adet
	SÇKM(%)	12.4
	pH	3.45
	Toplam asitlik miktarı(%)	3.14
	Toplam kuru madde miktarı(%)	59.83%

Çizelge 4.33. '05MRZDH03' Kuşburnu Genotipinin özellikleri

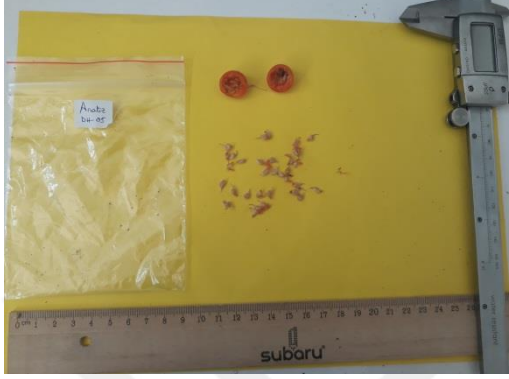
Genotipin Adı: 05MRZDH03		
Rakım	1007m	
GPS konumu	K: 35°25'86"	
	D: 40°74'94"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.92g
	Meyve eni	12.73mm
	Meyve boyu	19.05mm
	Meyve sapı	1.79cm
	Çekirdek sayısı	29.73adet
	SÇKM(%)	16.8
	pH	3.67
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.26
	Toplam kuru madde miktarı(%)	59.92%

Çizelge 4.34. '05MRZDH04' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZDH04		
Rakım	1030m	
GPS konumu	K: 35°27'21"	
	D: 40°74'77"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	2.07g
	Meyve eni	13.57mm
	Meyve boyu	19.87mm
	Meyve sapı	2.06 cm
	Çekirdek sayısı	36.10 adet
	SÇKM(%)	17.6
	pH	3.79
	Toplam asitlik miktarı(%)	3.08
	Toplam kuru madde miktarı(%)	59.95%

Çizelge 4.35. '05MRZDH05' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZDH05		
Rakım	1033m	
GPS konumu	K: 35°73'34"	
	D: 40°74'96"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.90g
	Meyve eni	13.87mm
	Meyve boyu	20.61mm
	Meyve sapı	1.43cm
	Çekirdek sayısı	24.93adet
	SÇKM(%)	14
	pH	3.84
	Toplam asitlik miktarı(%)	3.2
	Toplam kuru madde miktarı(%)	59.93%

Çizelge 4.36. '05MRZDH06' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZDH06		
Rakım	963m	
GPS konumu	K: 35°25'98"	
	D: 40°74'85"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.79g
	Meyve eni	13.17mm
	Meyve boyu	19.35mm
	Meyve sapı	1.67cm
	Çekirdek sayısı	25.03adet
	SÇKM(%)	13.2
	pH	3.94
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.01
	Toplam kuru madde miktarı(%)	41.73%

Çizelge 4.37. '05MRZDH07' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZDH07		
Rakım	955m	
GPS konumu	K: 35°25'81" D: 40°74'71"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.87g
	Meyve eni	13.37mm
	Meyve boyu	18.93mm
	Meyve sapı	1.54cm
	Çekirdek sayısı	25.07adet
	SÇKM(%)	12.8
	pH	3.9
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.27
	Toplam kuru madde miktarı(%)	41.96%

Çizelge 4.38. '05MRZDH08' kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZDH08		
Rakım	890m	
GPS konumu	K: 35°25'74" D: 40°74'85"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	2.33g
	Meyve eni	14.27mm
	Meyve boyu	21.73mm
	Meyve sapı	1.98cm
	Çekirdek sayısı	26.50adet
	SÇKM(%)	16.4
	pH	3.81
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.54
	Toplam kuru madde miktarı(%)	68.25%

Çizelge 4.39. ‘05MRZDH09’ kuşburnu genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZDH09		
Rakım	1005m	
GPS konumu	K: 35°25'92"	
	D: 40°74'98"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.40g
	Meyve eni	10.95mm
	Meyve boyu	19.07mm
	Meyve sapı	2.04cm
	Çekirdek sayısı	15.33adet
	SÇKM(%)	22.8
	pH	3.47
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.9
	Toplam kuru madde miktarı(%)	59.91%

4.5. Alıç Genotiplerinin Önemli Özellikleri

Yapılan çalışmada seçilen alıç genotiplerinin özellikleri aşağıdaki çizelgelerde verilmiştir (Çizelge 4.40- Çizelge 4.60).

Çizelge 4.40. ‘05MRZTD001’ alıç genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZTD001		
Rakım	1811m	
GPS konumu	K: 35°38'20"	
	D: 40°94'97"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	2.08g
	Meyve eni	15.54mm
	Meyve boyu	12.81mm
	Meyve sapı	1.47cm
	Çekirdek sayısı	4.37adet
	SÇKM(%)	16.4
	pH	3.53
	Toplam asitlik miktarı(%)	3.08
	Toplam kuru madde miktarı(%)	19.98%

Çizelge 4.41. '05MRZTD002' Alıç Genotipinin özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZTD002		
Rakım	1641m	
GPS konumu	K: 35°36'51" D: 40°97'48"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	2.10g
	Meyve eni	15.87mm
	Meyve boyu	13.15mm
	Meyve sapı	1.45cm
	Çekirdek sayısı	2.57adet
	SÇKM(%)	18
	pH	3.7
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.07
	Toplam kuru madde miktarı(%)	38.95%

Çizelge 4.42. '05MRZTD003' alıç genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZTD003		
Rakım	1653m	
GPS konumu	K: 35°40'53" D: 40°93'89"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	2.17g
	Meyve eni	15.65mm
	Meyve boyu	13.23mm
	Meyve sapı	1.12cm
	Çekirdek sayısı	2.17adet
	SÇKM(%)	17.6
	pH	3.74
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.74
	Toplam kuru madde miktarı(%)	39.63%

Çizelge 4.43. '05MRZTD004' alıç genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZTD004		
Rakım	1695m	
GPS konumu	K: 35°35'74"	
	D: 40°96'28"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	3.70g
	Meyve eni	19.99mm
	Meyve boyu	16.14mm
	Meyve sapı	1.09cm
	Çekirdek sayısı	4.57adet
	SÇKM(%)	24.8
	pH	3.13
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.47
	Toplam kuru madde miktarı(%)	38.46%

Çizelge 4.44. '05MRZTD005' alıç genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZTD005		
Rakım	1552m	
GPS konumu	K: 35°39'77"	
	D: 40°94'13"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	3.25g
	Meyve eni	18.90mm
	Meyve boyu	15.44mm
	Meyve sapı	1.01cm
	Çekirdek sayısı	4.57adet
	SÇKM(%)	21.2
	pH	3.2
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.01
	Toplam kuru madde miktarı(%)	59.73%

Çizelge 4.45. '05MRZKD001' alıç genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZKD001		
Rakım	1038m	
GPS konumu	K: 35°54'94" D: 40°93'98"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	3.67g
	Meyve eni	18.43mm
	Meyve boyu	17.41mm
	Meyve sapı	1.40cm
	Çekirdek sayısı	4.37adet
	SÇKM(%)	31.2
	pH	3.3
	Toplam asitlik miktarı(%)	0.93
	Toplam kuru madde miktarı(%)	39.72%

Çizelge 4.46. '05MRZKD002' alıç genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZKD002		
Rakım	956m	
GPS konumu	K: 35°57'60" D: 40°93'20"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	2.07g
	Meyve eni	14.96mm
	Meyve boyu	13.93mm
	Meyve sapı	1.35cm
	Çekirdek sayısı	4.13adet
	SÇKM(%)	14.8
	pH	3.29
	Toplam asitlik miktarı(%)	0.8
	Toplam kuru madde miktarı(%)	38.45%

Çizelge 4.47. '05MRZKD003' alıç genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZKD003		
Rakım	995m	
GPS konumu	K: 35°57'96"	
	D: 40°93'95"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	3.10g
	Meyve eni	18.48mm
	Meyve boyu	14.53mm
	Meyve sapı	1.14cm
	Çekirdek sayısı	4.70adet
	SÇKM(%)	18.4
	pH	3.43
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.2
	Toplam kuru madde miktarı(%)	59.48%

Çizelge 4.48. '05MRZKD004' alıç genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZKD004		
Rakım	1007m	
GPS konumu	K: 35°55'44" D: 40°94'10"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	2.25g
	Meyve eni	15.31mm
	Meyve boyu	15.57mm
	Meyve sapı	1.04cm
	Çekirdek sayısı	4.87adet
	SÇKM(%)	14
	pH	3.29
	Toplam asitlik miktarı(%)	1
	Toplam kuru madde miktarı(%)	37.96%

Çizelge 4.49. '05MRZKD005' alıç genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZKD005		
Rakım	1020m	
GPS konumu	K: 35°54'95" D: 40°94'40"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	4.62g
	Meyve eni	20.13mm
	Meyve boyu	16.35mm
	Meyve sapı	1.10cm
	Çekirdek sayısı	4.70adet
	SÇKM(%)	32.4
	pH	3.19
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.34
	Toplam kuru madde miktarı(%)	37.47%

Çizelge 4.50. '05MRZKD006' alıç genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZKD006		
Rakım	963m	
GPS konumu	K: 35°57'70" D: 40°93'21"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	2.85g
	Meyve eni	17.22mm
	Meyve boyu	14.90mm
	Meyve sapı	1.19cm
	Çekirdek sayısı	4.73adet
	SÇKM(%)	13.2
	pH	3.53
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.54
	Toplam kuru madde miktarı(%)	59.17%

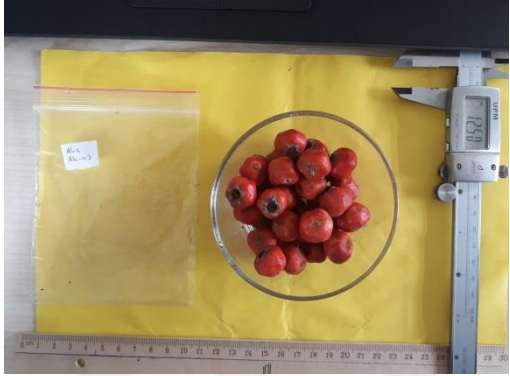
Çizelge 4.51. ‘05MRZAK001’ alıç genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZAK001		
Rakım	1046m	
GPS konumu	K: 35°36'66" D: 40°90'10"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	2.48g
	Meyve eni	16.85mm
	Meyve boyu	13.92mm
	Meyve sapı	1.46cm
	Çekirdek sayısı	2.33adet
	SÇKM(%)	16.8
	pH	3.74
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.07
	Toplam kuru madde miktarı(%)	38.78%

Çizelge 4.52. ‘05MRZAK002’ alıç genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZAK002		
Rakım	1060m	
GPS konumu	K: 35°36'49" D: 40°90'45"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	2.55g
	Meyve eni	16.66mm
	Meyve boyu	13.06mm
	Meyve sapı	1.36cm
	Çekirdek sayısı	4.23adet
	SÇKM(%)	17.2
	pH	3.52
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.6
	Toplam kuru madde miktarı(%)	39.15%

Çizelge 4.53. '05MRZAK003' alıç genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZAK003		
Rakım	1082m	
GPS konumu	K: 35°36'16"	
	D: 40°90'85"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	2.48g
	Meyve eni	16.04mm
	Meyve boyu	13.02mm
	Meyve sapı	1.27cm
	Çekirdek sayısı	3.43adet
	SÇKM(%)	13.6
	pH	3.49
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.34
	Toplam kuru madde miktarı(%)	39.43%

Çizelge 4.54. '05MRZAK004' alıç genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZAK004		
Rakım	1172m	
GPS konumu	K: 35°35'93"	
	D: 40°91'26"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	2.12g
	Meyve eni	17.22mm
	Meyve boyu	14.51mm
	Meyve sapı	1.63cm
	Çekirdek sayısı	3.30adet
	SÇKM(%)	16.4
	pH	3.64
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.66
	Toplam kuru madde miktarı(%)	39.71%

Çizelge 4.55. '05MRZAK005' alıç genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZAK005		
Rakım	1186m	
GPS konumu	K: 35°36'01" D: 40°91'54"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	3.95g
	Meyve eni	20.55mm
	Meyve boyu	17.28mm
	Meyve sapı	0.56cm
	Çekirdek sayısı	4.73adet
	SÇKM(%)	21.2
	pH	1.6
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.34
	Toplam kuru madde miktarı(%)	37.55%

Çizelge 4.56. '05MRZAK006' alıç genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZAK006		
Rakım	1015m	
GPS konumu	K: 35°36'67" D: 40°89'82"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	3.43g
	Meyve eni	19.09mm
	Meyve boyu	16.30mm
	Meyve sapı	0.87cm
	Çekirdek sayısı	4.77adet
	SÇKM(%)	13.6
	pH	3.04
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.27
	Toplam kuru madde miktarı(%)	38.68%

Çizelge 4.57. '05MRZAK007' alıç genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZAK007		
Rakım		1055m
GPS konumu		K: 35°36'41" D: 40°90'62"
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	3.85g
	Meyve eni	20.63mm
	Meyve boyu	17.82mm
	Meyve sapı	0.92cm
	Çekirdek sayısı	4.73adet
	SÇKM(%)	16.8
	pH	3.06
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.74
	Toplam kuru madde miktarı(%)	37.93%

Çizelge 4.58. '05MRZAK008' alıç genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZAK008		
Rakım		1117m
GPS konumu		K: 35°35'65" D: 40°90'87"
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	3.97g
	Meyve eni	19.86mm
	Meyve boyu	17.25mm
	Meyve sapı	0.86cm
	Çekirdek sayısı	4.80adet
	SÇKM(%)	20.4
	pH	3.03
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.87
	Toplam kuru madde miktarı(%)	38.65%

Çizelge 4.59. '05MRZAK009' alıç genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZAK009		
Rakım	1140m	
GPS konumu	K: 35°35'72"	
	D: 40°90'92"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	2.18g
	Meyve eni	16.95mm
	Meyve boyu	14.03mm
	Meyve sapı	0.87cm
	Çekirdek sayısı	3.27adet
	SÇKM(%)	16.8
	pH	3.56
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.54
	Toplam kuru madde miktarı(%)	38.93%

Çizelge 4.60. '05MRZAK010' alıç genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZAK010		
Rakım	1032m	
GPS konumu	K: 35°36'27"	
	D: 40°90'54"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	2.08g
	Meyve eni	19.82mm
	Meyve boyu	13.75mm
	Meyve sapı	0.90cm
	Çekirdek sayısı	3.23adet
	SÇKM(%)	14
	pH	3.4
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.67
	Toplam kuru madde miktarı(%)	20.13%

4.6. Kızılılık Genotiplerinin Önemli Özellikleri

Yapılan çalışmada seçilen kızılılık genotiplerin özellikleri aşağıdaki çizelgelerde verilmiştir (Çizelge 4.61- Çizelge 4.70).

Çizelge 4.61. '05MRZAK0001' kızılılık genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZAK0001		
Rakım GPS konumu	895m K: 35°38'43" D: 40°89'39"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.95g
	Meyve eni	13.71mm
	Meyve boyu	18.86mm
	Meyve sapı	1.36cm
	Çekirdek sayısı	1 adet
	SÇKM(%)	12.5
	pH	2.8
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.51
	Toplam kuru madde miktarı(%)	38.64%

Çizelge 4.62. '05MRZAK0002' kızılılık genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZAK0002		
Rakım GPS konumu	900m K: 35°38'51" D: 40°89'44"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.92g
	Meyve eni	12.74mm
	Meyve boyu	19.03mm
	Meyve sapı	1.32cm
	Çekirdek sayısı	1 adet
	SÇKM(%)	15
	pH	3.12
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.07
	Toplam kuru madde miktarı(%)	19.73%

Çizelge 4.63. '05MRZAK0003' kıızılcık genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZAK0003		
Rakım GPS konumu	912m K: 35°38'69" D: 40°89'99"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.60g
	Meyve eni	11.32mm
	Meyve boyu	17.83mm
	Meyve sapı	1.22cm
	Çekirdek sayısı	1 adet
	SÇKM(%)	16
	pH	3.21
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.41
	Toplam kuru madde miktarı(%)	19.61%

Çizelge 4.64. '05MRZAK0004' kıızılcık genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZAK0004		
Rakım GPS konumu	1001m K: 35°38'81" D: 40°89'96"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.80g
	Meyve eni	12.69mm
	Meyve boyu	17.70mm
	Meyve sapı	1.35cm
	Çekirdek sayısı	1 adet
	SÇKM(%)	13
	pH	2.72
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.84
	Toplam kuru madde miktarı(%)	9.92%

Çizelge 4.65. '05MRZAK0005' kıızılcık genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZAK0005		
Rakım	1005m	
GPS konumu	K: 35°38'75" D: 40°89'81"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.92g
	Meyve eni	12.98mm
	Meyve boyu	18.92mm
	Meyve sapı	1.34cm
	Çekirdek sayısı	1 adet
	SÇKM(%)	15
	pH	3.03
	Toplam asitlik miktarı(%)	0.8
	Toplam kuru madde miktarı(%)	78.43%

Çizelge 4.66. '05MRZAK0006' kıızılcık genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZAK0006		
Rakım	936m	
GPS konumu	K: 35°38'63" D: 40°89'76"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.58g
	Meyve eni	12.26mm
	Meyve boyu	16.70mm
	Meyve sapı	1.24cm
	Çekirdek sayısı	1 adet
	SÇKM(%)	15
	pH	3.51
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.07
	Toplam kuru madde miktarı(%)	19.43%

Çizelge 4.67. ‘05MRZAK0007’ kızılıcık genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZAK0007		
Rakım GPS konumu		1050m K: 35°39'15" D: 40°90'15"
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.18g
	Meyve eni	10.40mm
	Meyve boyu	15.57mm
	Meyve sapı	1.04cm
	Çekirdek sayısı	1 adet
	SÇKM(%)	11
	pH	2.83
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.27
	Toplam kuru madde miktarı(%)	19.13%

Çizelge 4.68. ‘05MRZAK0008’ kızılıcık genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZAK0008		
Rakım GPS konumu		953m K: 35°38'75" D: 40°89'86"
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	2.43g
	Meyve eni	13.83mm
	Meyve boyu	20.26mm
	Meyve sapı	1.09cm
	Çekirdek sayısı	1 adet
	SÇKM(%)	17
	pH	3.01
	Toplam asitlik miktarı(%)	1.4
	Toplam kuru madde miktarı(%)	18.69%

Çizelge 4.69. '05MRZAK0009' kıızılcık genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZAK0009		
Rakım	905m	
GPS konumu	K: 35°38'49"	
	D: 40°89'41"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.65g
	Meyve eni	11.93mm
	Meyve boyu	18.46mm
	Meyve sapı	1.16cm
	Çekirdek sayısı	1 adet
	SÇKM(%)	16
	pH	3.15
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.14
	Toplam kuru madde miktarı(%)	78.93%

Çizelge 4.70. '05MRZAK0010' kıızılcık genotipinin önemli özellikleri

Genotipin Adı: 05MRZAK0010		
Rakım	916m	
GPS konumu	K: 35°38'71"	
	D: 40°89'87"	
Meyve Özellikleri(Ortalama)		
	Meyve ağırlığı	1.65g
	Meyve eni	11.93mm
	Meyve boyu	18.46mm
	Meyve sapı	1.16cm
	Çekirdek sayısı	1 adet
	SÇKM(%)	16
	pH	3.15
	Toplam asitlik miktarı(%)	2.14
	Toplam kuru madde miktarı(%)	78.44%

5.TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma bulgularımızda 2022 yılında seçilen ve detaylı gözlem ve analizlerini yaptığımız 27 adet kuşburnu genotiplerinde ortalama meyve ağırlığı 0.85g (05MRZTD04)- 3.12g (05MRZTD05) arasında değişim göstermiştir. Meyve ağırlığı ile ilgili yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Kara ve Gerçekcioğlu (1992) Tokat ve çevresinde yaptıkları çalışmada meyve ağırlığını ortalama 3.07g; Türkben ve ark. (1999)' Bursa yöresinde doğal olarak yetişen kuşburnu'ların meyve ağırlıklarını 0.88-2.22 g arasında; Yörük (2006) Siirt yöresinde doğal olarak yetişen kuşburnu'ların seleksiyonu üzerinde yürüttüğü bir araştırmada, birinci yıl incelediği 49 kuşburnu genotipinin meyve ağırlıklarını 1.86-4.09 g aralığında; Ekincialp (2007) Hakkari yöresinde doğal olarak yetişen kuşburnu genotipleri içerisinde üstün özelliklere sahip genotiplerde meyve ağırlıklarını 1.55-3.92g; Türkoğlu ve Muradoğlu (2003) Tatvan (Bitlis) yöresinde doğal olarak yetişen kuşburnular üzerinde yapılan araştırmalarda seçilen genotiplerde meyve ağırlıklarını 0.41-2.40g; Sağır (2010) Sivas ilinin Akıncılar yöresinde doğal olarak yetişen kuşburnuların seleksiyon yoluyla ıslahı üzerine yapılan çalışmada 55 genotip arasından seçtikleri 9 genotipte meyve ağırlığını ortalama 1.65 g; Kazankaya ve ark. (2002) Gevaş ve Edremit yörelerinde doğal yayılım göstermiş kuşburnu meyveleri üzerine yaptıkları bir çalışmada meyve ağırlıklarını 1.00-1.93 g; Encu (2015) Van ili Gevaş, Çatak, Erciş ilçeleri, Hakkâri ili Şemdinli ve Yüksekova ilçeleri, Şırnak ili Uludere ilçesi olmak üzere 6 farklı bölgeden seçilen kuşburnulardan yapılan çalışmada ise meyve ağırlıklarının 1.63-2.70 g arasında belirlemişlerdir. Meyve ağırlığı bulgularımız, Ekincialp (2007)'in bulgularına benzer, Yörük (2006)'ün bulgularına göre düşük, Türkoğlu ve Muradoğlu (2003)'nun bulgularından ise yüksek bulunmuştur. Diğer çalışma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. Meyve ağırlığı öncelikle çeşit (genotip) özelliği olup, ekolojik faktörlerden (sıcak, soğuk, beslenme durumu, yağışlar vb.) de ciddi anlamda etkilenmektedir. Nitekim Kaygısız (2000) meyvede gerek ağaçların gerekse meyvelerin büyüüp gelişmeleri yeterli ışığa, yeterli suya ve yeterli ortam sıcaklığına bağlı olduğunu belirtmiştir.

Çalışmada incelenen 27 adet kuşburnu genotiplerinde ortalama meyve boyu 16.27 mm (05MRZTD04)-23.11 mm (05MRZBL04) arasında değişim gözlenmiştir. Meyve boyu ile ilgili yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Yapılan çalışmalarda

meyve boyları 6.67-25.78 mm arasında bulunmuştur (Kara ve Gerçekcioğlu, 1992; Türkbën ve ark., 1999; Türkoğlu ve Muradoğlu, 2003; Kazankaya ve ark., 2002; Encü, 2015). Meyve boyu bulgularımız, Encü (2015)'nın bulgularına benzer, Kara ve Gerçekcioğlu (1992)'nın bulgularına göre düşük, Türkoğlu ve Muradoğlu (2003)'nın bulgularından ise yüksek bulunmuştur. Diğer çalışma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. Meyve eni bulgularımız 9.56 mm (05MRZKD02)-16.37 mm (05MRZTD08) arasında değişim göstermiştir. Yapılan çalışmalarda meyve eni (çap) bulguları 15.93, 10.27-14.53, 9.65-18.36, 10.41-15.53, 10.78-14.63 mm arasında bulunmuştur (Kara ve Gerçekcioğlu, 1992; Türkbën ve ark., 1999; Türkoğlu ve Muradoğlu, 2003; Kazankaya ve ark., 2002; Encü, 2015). Meyve eni bulgularımız, Kazankaya ve ark. (2002)'nin bulgularına benzer, Türkoğlu ve Muradoğlu (2003)'nın bulgularına göre düşük, Encü (2015)'nin bulgularından ise yüksek bulunmuştur. Diğer çalışma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. Meyve boyutlarının farklılıkları genotipin yanı sıra, arazinin bulunduğu bölgenin ekolojik koşulları, yükselti, eğim, toprak yapısı, yabancı hayat, bölgenin hakim olduğu iklim şartları ve yükseltinin etkisinden kaynaklanabilmektedir. Nitekim Karaçalı (1990), özellikle serin ekolojilerde meyve şekil indeksinin genetik yapıyı bozmayacak şekilde değişebildiği, serin ekolojilerin meyve boyunu uzattığı, çekirdek sayısının artmasının meyveyi daha yuvarlak hale getirdiğini, meyveden ya da ekolojiden kaynaklı salgılanan büyümeyi düzenleyici maddelerinde meyve şekline etki edebildiğini belirtmiştir.

Yapılan çalışmada 27 adet kuşburnu genotiplerinde ortalama çekirdek sayısı 15.33 adet (05MRZDH09)-40.60 adet (05MRZTD08) arasında değişim gözlenmiştir. Çekirdek sayısı ile ilgili yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Kara ve Gerçekcioğlu (1992) Tokat ve çevresinde yaptıkları çalışmada 29 adet; Türkbën ve ark. (1999) Bursa yöresinde doğal olarak yetişen kuşburnuların 11.00-35.33 adet; Türkoğlu ve Muradoğlu (2003) Tatvan (Bitlis) yöresinde doğal olarak yetişen kuşburnular üzerinde yapılan araştırmalarda seçilen genotiplerde 10-45 adet; Kazankaya ve ark. (2002), Gevaş ve Edremit yörelerinde doğal yayılım göstermiş kuşburnu meyveleri üzerine yaptıkları bir çalışmada 15-32 adet olarak belirlemişlerdir. Çekirdek sayısı ile ilgili bulgularımız, Kazankaya ve ark. (2002)'nin bulgularına benzer, Türkoğlu ve Muradoğlu (2003)'nın bulgularına göre düşük, Türkbën ve ark. (1999)'nın

bulgularından ise yüksek bulunmuştur. Diğer çalışma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. Çekirdek sayısındaki farklılıkların öncelikle tür ve genotipten kaynaklandığı, ancak ekolojik faktörlerinde, sayısını etkileyebileceği düşünülmektedir. Nitekim, ülkemizin tescil edilen 2 çeşidinden biri olan ‘Yıldız’ kuşburnu çeşidi, *Rosa canina* türüne ait bir çeşit olup, ortalama çekirdek sayısı 2.93 adet meyve; ‘Gerçekcioğlu’ çeşidi ise *Rosa montana chaix subsp. woronowii* (Lonacz.) Ö.Nillson türüne ait bir çeşit olup, ortalama çekirdek sayısı 28.99 adet /meyve’dir (Anonim, 2012; Anonim, 2015).

İncelenen 27 kuşburnu genotiplerinde ortalama SÇKM değerlerimiz %7.2 (05MRZKD05)-%22.8 (05MRZDH09) arasında değişim gözlenmiştir. SÇKM ile ilgili yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Kara ve Gerçekcioğlu (1992) Tokat ve çevresinde yaptıkları çalışmada %21.60; Türkben ve ark. (1999) Bursa yöresinde doğal olarak yetişen kuşburnuların %22-40; Yörük (2006) Siirt yöresinde doğal olarak yetişen kuşburnuların seleksiyonu üzerinde yürütüldüğü bir araştırmada, 2004 yılında 49, 2005 yılında ise 30 kuşburnu genotipini incelemeye almıştır. Birinci yıl incelediği 49 kuşburnu genotipinin %11.5-29.7; Ekincialp (2007) Hakkari yöresinde doğal olarak yetişen kuşburnu genotipleri içerisinde üstün özelliklere sahip genotiplerde üstün özelliklere sahip genotipleri seçmek amacıyla yapmış olduğu bir seleksiyon çalışmasında, 50 kuşburnu genotipini incelemeye almış ve inceleme sonucunda 11 genotipi ümitvar olarak tespit etmiştir. Araştırmacı Ümitvar olarak belirlediği 11 kuşburnu genotipinde %16.00-27.50; Türkoğlu ve Muradoğlu (2003) Tatvan (Bitlis) yöresinde doğal olarak yetişen kuşburnular üzerinde yapılan araştırmalarda seçilen genotiplerde % 8.8-19.2; Sağır (2010) Sivas ilinin Akıncılar yöresinde doğal olarak yetişen kuşburnuların seleksiyon yoluyla ıslahı üzerine yapılan çalışmada 55 genotip arasından seçtikleri 9 genotipte % 23.27 ile % 33.91; Kazankaya ve ark. (2002), Gevaş ve Edremit yörelerinde doğal yayılım göstermiş kuşburnu meyveleri üzerine yaptıkları bir çalışmada %12-32; Encü (2015), Van ili Gevaş, Çatak, Erciş ilçeleri, Hakkâri ili Şemdinli ve Yüksekova ilçeleri, Şırnak ili; Uludere ilçesi olmak üzere 6 farklı bölgeden seçilen kuşburnulardan yapılan çalışmada %16.00-24.00 olarak belirlemişlerdir. SÇKM ilgili bulgularımız Yörük (2006)’ün bulgularına benzer, Ekincialp (2007)’in bulgularına göre düşük, Türkoğlu ve Muradoğlu (2003)’ün bulgularından ise yüksek bulunmuştur.

Diğer çalışma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. SÇKM değerlerindeki farklılığın, genetik faktörler yanında bölgenin rakımı, gece-gündüz sıcaklık farkı, yağış faktörlerinin de etkilediği düşünülmektedir. Nitekim Bostan ve ark. (2014) SÇKM değerinin rakıma göre değişebileceğini belirtmiştir.

Çalışma sonucu 27 kuşburnu genotiplerinde ortalama pH 3.45 (05MRZDH02)-4.45 (05MRZTD02) arasında değişim gözlenmiştir. pH ile ilgili yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Türkben ve ark. (1999) Bursa yöresinde doğal olarak yetişen kuşburnuların 3.30-4.08; Yörük (2006) Siirt yöresinde doğal olarak yetişen kuşburnuların seleksiyonu üzerinde yürütüldüğü bir araştırmada, 2004 yılında 49, 2005 yılında ise 30 kuşburnu genotipini incelemeye almıştır. Birinci yıl incelediği 49 kuşburnu genotipinin 3.00-4.34; Kazankaya ve ark. (2002), Gevaş ve Edremit yörelerinde doğal yayılım göstermiş kuşburnu meyveleri üzerine yaptıkları bir çalışmada 3.30-5.50; Encu (2015), Van ili Gevaş, Çatak, Erciş ilçeleri, Hakkâri ili Şemdinli ve Yüksekova ilçeleri, Şırnak ili; Uludere ilçesi olmak üzere 6 farklı bölgeden seçilen kuşburnulardan yapılan çalışmada 2.24-3.29 olarak belirlemişlerdir. Ph ilgili bulgularımız Yörük (2006)'ün bulgularına benzer, Kazankaya ve ark. (2002),'nın bulgularına göre düşük, Encu (2015)'nin bulgularından ise yüksek bulunmuştur. Diğer çalışma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. pH değerlerindeki farklılığın, genetik faktörler yanında bölgenin rakımı, gece-gündüz sıcaklık farkı, yağış faktörlerinin de etkilediği düşünülmektedir.

Yapılan çalışmada 27 kuşburnu genotiplerinde ortalama toplam asitlik miktarı %0.93 (05MRZTD06)-%3.48 (05MRZBL02) arasında değişim gözlenmiştir. Toplam asitlik miktarı ile ilgili ilgili yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Kara ve Gerçekcioğlu (1992) Tokat ve çevresinde yaptıkları çalışmada %2.150; Yörük (2006) Siirt yöresinde doğal olarak yetişen kuşburnuların seleksiyonu üzerinde yürütüldüğü bir araştırmada, 2004 yılında 49, 2005 yılında ise 30 kuşburnu genotipini incelemeye almıştır. Birinci yıl incelediği 49 kuşburnu genotipinin %2.0-4.4; Encu (2015), Van ili Gevaş, Çatak, Erciş ilçeleri, Hakkâri ili Şemdinli ve Yüksekova ilçeleri, Şırnak ili; Uludere ilçesi olmak üzere 6 farklı bölgeden seçilen kuşburnulardan yapılan çalışmada %1.30-3.70 olarak belirlemişlerdir. Toplam asitlik miktarı ilgili bulgularımız Encu

(2015)'nın bulgularına benzer, Yörük (2006),'ün bulgularına göre düşük, Kara ve Gerçekcioğlu (1992)'nin bulgularından ise yüksek bulunmuştur. Diğer çalışma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. Toplam asit miktarındaki farklılıkların bölgenin hakim olduğu iklim şartları ve yükseltinin etkili olduğu düşünülmektedir. Nitekim Kurucu ve Kesicioğlu (1990) kuşburnu meyvesinin içerdiği asit miktarının, bitkinin türüne, yetiştiği rakıma, iklim ve toprak şartlarına, meyvenin olgunluk derecesi ile toplama zamanına göre değişiklik gösterebildiğini belirtmişlerdir.

İncelenen 21 alıç genotiplerinde ortalama meyve ağırlığı 2.07 g (05MRZKD002)-4.62g (05MRZKD005) arasında değişim göstermiştir. Meyve ağırlığı ile ilgili yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Gazioğlu (2000) Van yöresinde yürütülen seleksiyon çalışmasında 0.71-2.34 g; Balta ve ark. (2006) Malatya'nın Darende ilçesinde yetişen alıç genotipleri üzerine yürüttükleri çalışmada 42 alıç genotipinde 0.98 g-5.86 g; Akca (2020) Tokat ili Niksar ilçesinde 2018 ve 2019 yıllarında doğada kendiliğinden yetişen kaliteli alıç (*Crataegus spp.*) genotipleri ön seleksiyon yoluyla belirlemiştir. Çalışmada, 2018 yılında 36 alıç genotipinden meyve örnekleri alınarak pomolojik analizlerini yapmıştır. 2019 yılında seçilen 20 genotipten tekrar meyve örnekleri alınarak pomolojik analizler yapmıştır. Ayrıca tartılı derecelendirme yapılarak çeşit adayı potansiyeli yüksek olan 5 genotip seçmiştir. Seçilen genotiplerde 4.10 g ile 6.3 g; Gurlen ve ark (2020), Bolu ilinde doğal olarak yetişen *C. Monogyna* ve *C. Tanacetifolia* alıç türlerinde yapılan çalışmada meyve ağırlığının 3.81 g ile 0.29 g; Yanar ve ark. (2011) Malatya yöresinden 2007 ve 2008 yıllarında alınan 21 alıç genotipinde inceleme yapılmış ve araştırma sonuçlarına göre 0.65-4.19 g olarak belirlemişlerdir. Meyve ağırlığı bulgularımız Yanar ve ark. (2011)'nin bulgularına benzer, Akca (2020), 'nın bulgularına göre düşük, Gazioğlu (2000)'nin bulgularından ise yüksek bulunmuştur. Diğer çalışma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. Meyve ağırlığı öncelikle çeşit (genotip) özelliği olup, ekolojik faktörlerden (sıcak, soğuk, beslenme durumu, yağışlar vb.) de ciddi anlamda etkilenmektedir. Nitekim Doğan ve ark. (2020) Bitki-su ilişkisi bitkilerin ağırlığı, ürün kalitesi, adaptasyon yetenekleri ve fizyolojik faaliyetleri üzerine etkili olan faktörlerden biri olarak belirtmiştir.

Çalışmada incelenen 21 alıç genotiplerinde ortalama meyve boyu 12.81 mm (05MRZTD001)-17.82 mm (05MRZAK007) arasında değişim gözlenmiştir. Meyve boyu ile ilgili yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Gazioğlu (2000) Van yöresinde yürütülen seleksiyon çalışmasında 11.05-14.68 mm; Balta ve ark. (2006) Malatya'nın Darende ilçesinde yetişen alıç genotipleri üzerine yürüttükleri çalışmada 10.00 mm-20.70 mm; Gürlen ve ark (2020), Bolu ilinde doğal olarak yetişen *C. Monogyna* ve *C. Tanacetifolia* alıç türlerinde yapılan çalışmada 17.58 mm ile 8.43 mm; Yanar ve ark. (2011), Malatya yöresinden 2007 ve 2008 yıllarında alınan 21 alıç genotipinde yapılan çalışmada 10.06-18.07 mm olarak belirlemişlerdir. Meyve boyu bulgularımız Yanar ve ark. (2011)'nin bulgularına benzer, Balta ve ark. (2006),'nın bulgularına göre düşük, Gazioğlu (2000)'nun bulgularından ise yüksek bulunmuştur. Diğer çalışma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. Meyve eni bulgularımız 14.96 mm (05MRZKD002)-20.63 mm (05MRZAK007) arasında değişim göstermiştir. Yapılan çalışmalarda meyve eni (çap) bulguları 10.35-17.81,13.20-28.10,20.78-6.56,9.88-20.32 mm arasında bulunmuştur (Gazioğlu, 2000; Balta ve ark., 2006; Gürlen ve ark., 2020; Yanar ve ark., 2011). Meyve eni bulgularımız Yanar ve ark. (2011)'nin bulgularına benzer, Balta ve ark. (2006),'nın bulgularına göre düşük, Gazioğlu (2000)'nun bulgularından ise yüksek bulunmuştur. Diğer çalışma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. Meyve boyutlarının farklılık göstermesi genotipin yanı sıra, arazinin bulunduğu bölgenin ekolojik koşulları, yükselti, eğim, toprak yapısı, yabancı hayat, bölgenin hakim olduğu iklim şartları ve yükseltinin etkili olduğu düşünülmektedir. Nitekim Karlıdağ (1998), özellikle yüksek rakımlı yerlerde yetiştirilen meyvelerin daha küçük, fakat doku sertliğinin fazla olduğunu belirtmiştir.

Yapılan çalışmada 21 alıç genotiplerinde ortalama çekirdek sayısı 2.17 adet (05MRZTD003)-4.87 adet (05MRZKD004) arasında değişim gözlenmiştir. Çekirdek sayısı ile ilgili yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Balta ve ark. (2006) Malatya'nın Darende ilçesinde yetişen alıç genotipleri üzerine yürüttükleri çalışmada 42 alıç genotipinde pomolojik incelemeler yapmışlardır. Çalışma sonucunda 2-5 adet olarak belirlemişlerdir. Çekirdek sayısı ile ilgili bulgularımız Balta ve ark. (2006)'nın bulgularına benzer bulunmuştur. Diğer çalışma sonuçlarıyla da benzerlik

göstermektedir. Çekirdek sayısındaki farklılıkların genotipten kaynaklandığı düşünülmektedir.

İncelenen 21 alıç genotiplerinde ortalama SÇKM %13.2 (05MRZKD006)-%32.4 (05MRZKD005) arasında değişim gözlenmiştir. SÇKM ile ilgili yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Gazioğlu (2000) Van yöresinde yürütülen seleksiyon çalışmasında %11.66-%24.83; Balta ve ark. (2006) Malatya'nın Darende ilçesinde yetişen alıç genotipleri üzerine yürüttükleri çalışmada 42 alıç genotipinde %10.20-%23.70; Akca (2020) Tokat ili Niksar ilçesinde 2018 ve 2019 yıllarında doğada kendiliğinden yetişen kaliteli alıç (*Crataegus spp.*) genotipleri ön seleksiyon yoluyla belirlemiştir. Çalışmada, 2018 yılında 36 alıç genotipinden %15.70 ile %26.50; Gurlen ve ark (2020), Bolu ilinde doğal olarak yetişen *C. Monogyna* ve *C. Tanacetifolia* alıç türlerinde yapılan çalışmada %32 ile %8; Yanar ve ark. (2011), Malatya yöresinden 2007 ve 2008 yıllarında alınan 21 alıç genotipinde %6.40-16 olarak belirlemişlerdir. SÇKM bulgularımız Akca (2020)'nın bulgularına benzer, Yanar ve ark. (2011)'nin bulgularından ise yüksek bulunmuştur. Diğer çalışma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. Çalışmamızdaki bu sonuçları bölgenin rakımı, gece-gündüz sıcaklık farkı, yağış faktörü gibi kriterlerin etkilediği düşünülmektedir. Nitekim Nas ve Duman, 2017 SÇKM'de toprak yapısı ve hasat dönemine yakın yağışların etkisinin önemli oranda değiştirdiğini belirtmiştir. Uzun (2000), özellikle yetiştiricilikte ışık ve sıcaklık arasındaki denge net asimilasyon artışı ve kuru madde üretiminin kontrolünde oldukça önemli bir etkiye sahip olduğunu belirtmiştir.

Çalışma sonucu 21 alıç genotiplerinde ortalama pH 3.03 (05MRZAK008)-3.74 (05MRZAK001) arasında değişim gözlenmiştir. pH ile ilgili yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Gazioğlu (2000) Van yöresinde yürütülen seleksiyon çalışmasında 3.12-4.02; Balta ve ark. (2006) Malatya'nın Darende ilçesinde yetişen alıç genotipleri üzerine yürüttükleri çalışmada 42 alıç genotipinde 3.40-4.54; Gurlen ve ark (2020), Bolu ilinde doğal olarak yetişen *C. Monogyna* ve *C. Tanacetifolia* alıç türlerinde yapılan çalışmada 5.20 ile 3.80; Yanar ve ark. (2011), Malatya yöresinden 2007 ve 2008 yıllarında alınan 21 alıç genotipinde 2.82-3.88 olarak belirlemişlerdir. Ph bulgularımız Balta ve ark. (2006)'nın bulgularına benzer, Gurlen ve ark (2020)'nin bulgularına göre

düşük, Yanar ve ark. (2011)'nin bulgularından ise yüksek bulunmuştur. Diğer çalışma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. pH değerini iklim faktörü ve rakımın etkilediği düşünülmektedir. Yıldız (2013) ve Demirsoy (2016) a göre, artan ışık şiddetin meyve pH değerini arttırdığını belirtmişlerdir.

Yapılan çalışmada 21 alıç genotiplerinde ortalama toplam asitlik miktarı %0.8 (05MRZKD002)-%3.08 (05MRZTD001) arasında değişim gözlenmiştir. Toplam asitlik miktarı ile ilgili yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Gazioğlu (2000) Van yöresinde yürütülen seleksiyon çalışmasında %0.44-%0.99; Balta ve ark. (2006) Malatya'nın Darende ilçesinde yetişen alıç genotipleri üzerine yürüttükleri çalışmada 42 alıç genotipinde %0.08-%0.17; Gurlen ve ark (2020), Bolu ilinde doğal olarak yetişen *C. Monogyna* ve *C. Tanacetifolia* alıç türlerinde yapılan çalışmada %3.9 ile %0.6 olarak belirlemişlerdir. Toplam asitlik miktarı bulgularımız Gurlen ve ark (2020)'nin bulgularına benzer, Gazioğlu (2000)'nin bulgularından ise yüksek bulunmuştur. Diğer çalışma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. Toplam asit miktarındaki farklılıkların bölgenin hakim olduğu iklim şartları ve yükseltinin etkili olduğu düşünülmektedir. Nitekim Shaw (1988), olgun meyvenin asit içeriğinin büyük oranda genetik faktörlerden etkilendiğini, Sistrunk ve Morris (1995), olgun meyvenin asit içeriğinin beslenme ya da ışık gibi çevre koşullarından da etkilenebildiğini bildirmişlerdir.

İncelenen 10 kıvılcık genotiplerinde ortalama meyve ağırlığı 1.18 g (05MRZAK0007)-2.43g (05MRZAK0008) arasında değişim göstermiştir. Meyve ağırlığı ile ilgili yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Türkoğlu ve ark. (1999) Konya 'nın Derebucak ilçesinde doğal olarak yetişen kıvılcık tiplerinden üstün özellik gösterenlerin selekte edilmesine yönelik yapılan çalışmada 3.65-4.57 g; Selçuk (2010) Erzincan 'da 2008-2009 yıllarında yapılan çalışmada bölgede yetişen kıvılcıkların özelliklerini belirlemek amacı ile yapılmıştır. Birinci ve ikinci yıl alınan 63 kıvılcık genotipi üzerinde fenolojik, pomolojik analizler yapılmış ve yapılan değerlendirmeler sonucunda 15 ümitvar genotip belirlenmiştir. İncelenen kıvılcık genotiplerinde 1.44-4.24 g; Karadeniz (2019) Ordu ve çevresinde yetişen kıvılcık (*Cornus mas* L.) tiplerinin pomolojik özellikleri yönünden incelenmesi amacı ile yaptığı çalışmada 3.71-7.10 g;

Kalyoncu (1996) Konya’da kızılıcık seleksiyonu ile ilgili yapılan bir çalışmada 125 kızılıcık genotipi içerisinde 6 genotip belirlenmiş olup, belirlenen genotiplerin 2.78-6.6 g; Yalçınkaya vd. (2007) Kızılıcık popülasyonu bakımından zengin olan Mersin, Adana, Hatay ve Kahramanmaraş bölgelerinde yapılan çalışmalarda üstün özellik gösteren farklı kızılıcık genotiplerinde 1.35-5.11 g; Bayoğlu (2021) Yapılan çalışmada kızılıcık genotiplerin 1.56-7.36 g; Tural ve Koca (2008) Yaptıkları çalışmada Türkiye’de birçok farklı bölgede yetişen kızılıcık meyvelerinin 0.39-1.03 g; Okatan (2016) Tokat ili Almus ilçesinde doğal olarak yetişen farklı kızılıcık genotiplerin 2013-2014 yılları arasında yürüttüğü araştırmada 0.78-1.73 g; Yıldırım vd. (2017) Yaptıkları çalışmada 2012-2013 yılları arasında 40 kızılıcık genotipini incelemişler ve bunların arasından sofralık tüketime uygun olabileceği düşünülen 8 adet genotip 1.99-3.90 g; Karadeniz (1995) Giresun’da kızılıcık genotiplerinden ümitvar özellikte olanların selekte edilmesi amacıyla yapılan çalışmada 1.66-3.22 g; Genç (2015) Giresun merkezde yürütülen ve 9 adet ümitvar kızılıcık genotipin tespit edildiği seleksiyon çalışmasında 1.38-5.6 g olarak belirlemişlerdir. Meyve ağırlığı bulgularımız Karadeniz (1995)’in bulgularına benzer, Türkoğlu ve ark. (1999)’nın bulgularına göre düşük, Tural ve Koca (2008)’nin bulgularından ise yüksek bulunmuştur. Diğer çalışma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. Meyve ağırlığı öncelikle çeşit (genotip) özelliği olup, ekolojik faktörlerden (sıcak, soğuk, beslenme durumu, yağışlar vb.) de ciddi anlamda etkilenmektedir. Nitekim Özçağlar (1988), sıcaklık, yağış düzeni ve buharlaşma tarım ürünlerinin ağırlığını, tür çeşitliliklerini, olgunlaşma sürelerini ve dağılımlarını etkilediğini belirtmiştir.

Çalışmada incelenen 10 kızılıcık genotiplerinde ortalama meyve boyu 15.57 mm (05MRZAK0007)-20.26 mm (05MRZAK0008) arasında değişim gözlenmiştir. Meyve boyu ile ilgili yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Türkoğlu ve ark. (1999) Konya ‘nın Derebucak ilçesinde doğal olarak yetişen kızılıcık tiplerinden üstün özellik gösterenlerin selekte edilmesine yönelik yapılan çalışmada 18.31-21.23 mm; Karadeniz (2019) Ordu ve çevresinde yetişen kızılıcık (*Cornus mas* L.) tiplerinin pomolojik özellikleri yönünden incelenmesi amacı ile yaptığı çalışmada 20.82-23.19 mm; Yalçınkaya vd. (2007) Kızılıcık popülasyonu bakımından zengin olan Mersin, Adana, Hatay ve Kahramanmaraş bölgelerinde yapılan çalışmalarda üstün özellik

gösteren farklı kıvılcık genotiplerinin 13.0-24.2 mm; Bayoğlu (2021) Yapılan çalışmada kıvılcık genotiplerinin 15.75-29.82 mm; Tural ve Koca (2008) Yaptıkları çalışmada Türkiye’de birçok farklı bölgede yetişen kıvılcık meyvelerinin 14.24-22.20 mm; Okatan (2016) Tokat ili Almus ilçesinde doğal olarak yetişen farklı kıvılcık genotiplerinin 2013-2014 yılları arasında yürüttüğü araştırmada 13.51-18.84 mm; Yıldırım vd. (2017) Yaptıkları çalışmada 2012-2013 yılları arasında 40 kıvılcık genotipini incelemişler ve bunların arasından sofralık tüketime uygun olabileceği düşünülen 8 adet genotipin 11.40-26.32 mm; Karadeniz (1995) Giresun’da kıvılcık genotiplerinden ümitvar özellikte olanların selekte edilmesi amacıyla yapılan çalışmada 36 genotipte 15.30-19.3 mm; Genç (2015) Giresun merkezde yürütülen ve 9 adet ümitvar kıvılcık genotipinin tespit edildiği seleksiyon çalışmasında 15.79-25.12 mm olarak belirlemişlerdir. Meyve boyu bulgularımız Karadeniz (1995)’in bulgularına benzer, Karadeniz (2019)’in bulgularına göre düşük, Okatan (2016)’ın bulgularından ise yüksek bulunmuştur. Diğer çalışma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. Meyve eni bulgularımız 10.40 mm (05MRZAK0007)-13.83 mm (05MRZAK0008) arasında değişim göstermiştir. Yapılan çalışmalarda meyve eni (çap) bulguları 13.79-16.10,14.52-14.94,9.70-14.30,11.81-20.63,9.59-13.21,8.41-10.67,8.56-15.13,11.62-14.92,11.23-19.31 mm arasında bulunmuştur (Türkoğlu ve ark., 1999; Karadeniz, 2019; Yalçınkaya vd., 2007; Bayoğlu, 2021; Tural ve Koca, 2008; Okatan, 2016; Yıldırım vd., 2017; Karadeniz, 1995; Genç, 2015). Meyve eni bulgularımız Tural ve Koca (2008)’nın bulgularına benzer, Bayoğlu (2021)’nin bulgularına göre düşük, Okatan (2016)’ın bulgularından ise yüksek bulunmuştur. Diğer çalışma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. Meyve boyutlarının farklılık göstermesi genotipin yanı sıra, arazinin bulunduğu bölgenin ekolojik koşulları, yükselti, eğim, toprak yapısı, yabancı hayat, bölgenin hakim olduğu iklim şartları ve yükseltinin etkili olduğu düşünülmektedir. Nitekim Cangi ve Karadeniz (1999) Meyvelerini olgunlaştırabilmeleri için yüksek sıcaklık toplamına ihtiyaç duyan tür ve çeşitlerde rakım artışlarına bağlı olarak meyvelerin küçüldüğü tespit edilmiş, değişik yerlerde meyveler üzerinde yürütülen çalışmalarda benzer sonuçlar alındığını belirtmişlerdir.

İncelenen 10 kıvılcık genotiplerinde ortalama SÇKM %11 (05MRZAK0007)-%17 (05MRZAK0008) arasında değişim gözlenmiştir. SÇKM ile ilgili yapılan çalışmalarda

farklı sonuçlar elde edilmiştir. Karadeniz (2019) Ordu ve çevresinde yetişen kızılçık (*Cornus mas* L.) tiplerinin pomolojik özellikleri yönünden incelenmesi amacı ile yaptığı çalışmada %8.0-13.0; Kalyoncu (1996) Konya’da kızılçık seleksiyonu ile ilgili yapılan bir çalışmada 125 kızılçık genotipi içerisinde 6 genotip belirlenmiş olup, belirlenen genotiplerin %13.6-24.1; Yalçinkaya vd. (2007) Kızılçık popülasyonu bakımından zengin olan Mersin, Adana, Hatay ve Kahramanmaraş bölgelerinde yapılan çalışmalarda üstün özellik gösteren farklı kızılçık genotiplerinin %10.8-15.3; Bayoğlu (2021) Yapılan çalışmada kızılçık genotiplerin %14.39-25.26; Tural ve Koca (2008) Yaptıkları çalışmada Türkiye’de birçok farklı bölgede yetişen kızılçık meyvelerinin %15.12; Okatan (2016) Tokat ili Almus ilçesinde doğal olarak yetişen farklı kızılçık genotiplerin 2013-2014 yılları arasında yürüttüğü araştırmada %11.4 ile %15.5; Yıldırım vd. (2017) Yaptıkları çalışmada 2012-2013 yılları arasında 40 kızılçık genotipini incelemişler ve bunların arasından sofralık tüketime uygun olabileceği düşünülen 8 adet genotipin %9.59-%18.00; Karadeniz (1995) Giresun’da kızılçık genotiplerinden ümitvar özellikte olanların selekte edilmesi amacıyla yapılan çalışmada 36 genotipin %10.0-18.5; Genç (2015) Giresun merkezde yürütülen ve 9 adet ümitvar kızılçık genotipin tespit edildiği seleksiyon çalışmasında %11.0-23.0 olarak belirlemişlerdir. SÇKM bulgularımız Yalçinkaya vd. (2007)’nin bulgularına benzer, Bayoğlu (2021)’nin bulgularına göre düşük, Karadeniz (2019)’in bulgularından ise yüksek bulunmuştur. Diğer çalışma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. Çalışmamızdaki bu sonuçları bölgenin rakımı, gece-gündüz sıcaklık farkı, yağış faktörü gibi kriterlerin etkilediği düşünülmektedir. Nitekim Paydaş ve Kaşka (1993) yaptıkları çalışmada, deniz seviyesinden yükseklerle çıkıldıkça asit parçalanmalarından dolayı şeker/asit oranı arttığı ve meyvelerin daha tatlı olduğu belirtilmiştir.

Çalışma sonucu 10 kızılçık genotiplerinde ortalama pH 2.72 (05MRZAK0004)-3.51 (05MRZAK0006) arasında değişim gözlenmiştir. pH ile ilgili yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Selçuk (2010) Erzincan ‘da 2008-2009 yıllarında yapılan çalışmada bölgede yetişen kızılçıkların özelliklerini belirlemek amacı ile yapılmıştır. Birinci ve ikinci yıl alınan 63 kızılçık genotipinde %2.4-6.6; Karadeniz (2019) Ordu ve çevresinde yetişen kızılçık (*Cornus mas* L.) tiplerinin pomolojik özellikleri yönünden incelenmesi amacı ile yaptığı çalışmada 3.27-3.53; Kalyoncu (1996) Konya’da kızılçık

seleksiyonu ile ilgili yapılan bir çalışmada 125 kızılıcık genotipi içerisinde 6 genotip belirlenmiş olup, belirlenen genotiplerin 2.5-2.88; Bayoğlu (2021) Yapılan çalışmada kızılıcık genotiplerin 1.62-3.12; Tural ve Koca (2008) Yaptıkları çalışmada Türkiye’de birçok farklı bölgede yetişen kızılıcık meyvelerinin 3.30; Okatan (2016) Tokat ili Almus ilçesinde doğal olarak yetişen farklı kızılıcık genotiplerin 2.60-4.02; Yıldırım vd. (2017) Yaptıkları çalışmada 2012-2013 yılları arasında 40 kızılıcık genotipini incelemişler ve bunların arasından sofralık tüketime uygun olabileceği düşünülen 8 adet genotipin 2.52-2.98; Karadeniz (1995) Giresun’da kızılıcık genotiplerinden ümitvar özellikte olanların selekte edilmesi amacıyla yapılan çalışmada 36 genotipin 2.64-2.92; Genç (2015) Giresun merkezde yürütülen ve 9 adet ümitvar kızılıcık genotipin tespit edildiği seleksiyon çalışmasında 2.79-4.1 olarak belirlemişlerdir. pH bulgularımız Okatan (2016)’ın bulgularına benzer, Genç (2015)’in bulgularına göre düşük, Bayoğlu (2021)’nin bulgularından ise yüksek bulunmuştur. Diğer çalışma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. pH değerini iklim faktörü ve rakımın etkilediği düşünülmektedir. Çelik (1996) pH’ daki değişiklikler meyvenin bulunduğu yer, rakım yöney, iklim faktörlerinden sıcaklık değişimlerinden, yağış şekli ve miktarına, nem ve güneşlenme süresine, çeşitlerin genetik yapısına göre değişim gösterdiğini belirtmiştir.

Yapılan çalışmada 10 kızılıcık genotiplerinde ortalama toplam asitlik miktarı %0.8 (05MRZAK0005)-%2.41 (05MRZAK0003) arasında değişim gözlenmiştir. Toplam asitlik miktarı ile ilgili yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Karadeniz (2019) Ordu ve çevresinde yetişen kızılıcık (*Cornus mas* L.) tiplerinin pomolojik özellikleri yönünden incelenmesi amacı ile yaptığı çalışmada %1.88-2.41; Kalyoncu (1996) Konya’da kızılıcık seleksiyonu ile ilgili yapılan bir çalışmada 125 kızılıcık genotipi içerisinde 6 genotip belirlenmiş olup, belirlenen genotiplerin %1.85-2.34; Bayoğlu (2021) Yapılan çalışmada kızılıcık genotiplerin %1.48-4.59; Tural ve Koca (2008) Yaptıkları çalışmada Türkiye’de birçok farklı bölgede yetişen kızılıcık meyvelerinin %1.50; Okatan (2016) Tokat ili Almus ilçesinde doğal olarak yetişen farklı kızılıcık genotiplerin 2013-2014 yılları arasında yürüttüğü araştırmada 0.37; Yıldırım vd. (2017) Yaptıkları çalışmada 2012-2013 yılları arasında 40 kızılıcık genotipini incelemişler ve bunların arasından sofralık tüketime uygun olabileceği düşünülen 8 adet genotipin 0.63-0.99; Karadeniz (1995) Giresun’da kızılıcık

genotiplerinden ümitvar özellikte olanların selekte edilmesi amacıyla yapılan çalışmada 36 genotipin %1.37-3.69; Genç (2015) Giresun merkezde yürütülen ve 9 adet ümitvar kızcılık genotipin tespit edildiği seleksiyon çalışmasında %2.79-4.1 olarak belirlemişlerdir. Toplam asitlik miktarı bulgularımız Karadeniz (2019)'ın bulgularına benzer, Bayoğlu (2021)'nın bulgularına göre düşük, Okatan (2016)'ın bulgularından ise yüksek bulunmuştur Diğer çalışma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. Toplam asit miktarındaki farklılıkların bölgenin hakim olduğu iklim şartları ve yükseltinin etkili olduğu düşünülmektedir. Eşitken (2006) e göre, bitkilerin yetiştirildiği yerin deniz seviyesinden yüksekliği onların vitamin içeriklerini etkileyebilmekte ve genel olarak daha yüksek rakımlı yerlerde yetiştirilen bitkiler, daha düşük rakımlı yerlerde yetiştirilenlere göre daha fazla asit içerdiğini belirtmiştir.

Sonuç olarak; bitkiler insanların beslenme, ısınma ve barınma gibi ihtiyaçlarının bir kısmının karşılanmasında yaygın olarak kullanılmaktadır. Dünya nüfusunun hızla artması, insanların gereksinimlerini karşılamak amacıyla bitkisel kaynakları bilinçsizce kullanması, arazi açmaları, yerli (geleneksel) çeşitlerin yerini ıslah edilmiş çeşitlerin alması, yabancı ot ilaçlarının kullanımı, üretim yapmak yerine doğadan sökerek tüketme, tabii afetler, şehirleşme ve endüstrileşme bitki gen kaynaklarının azalmasına ve hızla kaybedilmesine neden olmaktadır. Gerek tarımsal üretimin artırılması için yeni çeşitlerin geliştirilmesi, gerekse ham madde durumundaki doğal (yabani) bitki türlerinin erozyona uğratılmadan gelecek nesillere aktarılması, mevcut bitkisel çeşitliliğin saklanması ve korunması ile mümkün olabilecektir.

Bu çalışma dar bir alanda yapılmış da olsa, oldukça önemli miktarda bitki varlığı belirlenmiştir. Bu türler içinde daha belirgin özellikleri ile ön plana çıkan, gelecekte yapılabilecek araştırmalar için kaynak oluşturabilecek genotiplerin özellikleri de tespit edilmiştir. Bu kaynaklar yok edilmeden genetik kaynak parsellerine aktararak, çeşit tescil çalışmaları yürütülerek tarıma kazandırılmaları gerekir. Sadece araştırmanın yürütüldüğü ilçede bu ürünleri işleyen mevcut 9 adet ve yıllık 3.265 ton kapasiteli firmaların bile hammadde ihtiyacı giderilse, öncelikle yöre ekonomisine gelecekte de ülke ekonomisine ciddi katkıları olacaktır.

Yöre gıda sektöründe, hiçbir meyve kalitesine bakılmaksızın, yöre doğasından toplanan her türlü alıç, kuşburnu ve kızılıcık meyveleri işlenmektedir. En azından bu çalışma ile özellikle kuşburnu, alıç ve kızılıcık meyvelerinde gıda sektörü için yüksek SÇKM, az çekirdek ve yüksek randımanı (Çekirdeksiz meyve ağırlığı) olan kuşburnu için ‘05MRZDH09’ kuşburnu genotipi; alıç için ‘05MRZKD005’ ve ‘05MRZTD003’ genotipleri; kızılıcık için ise ‘05MRZAK0008’ genotipi öncelikle koruma altına alınarak, tescilli çeşitler üretilmesi bile bu genotiplerin çoğaltımı yoluna gidilip, kapama bahçeler kurularak hammadde temini yoluna gidilebilir.

6.KAYNAKLAR

- Akça, N. (2020). Niksar’da (Tokat) Doğal Olarak Yetişen Alıç (*Crataegus Spp.*) Genotiplerinin Ön Seleksiyonu. Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ordu.
- Anonim, (2021a). Merzifon İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü Gıda ve Yem Birimi Gıda Güvenliği Bilgi Sistemi Verileri
- Anonim, (2021b). Merzifon ilçesinde meyve işleyen gıda sanayi işletmelerinden alınan sözlü bilgiler
- Anonim, (2012). ‘Yıldız’ Kuşburnu Çeşidi (Arı Fidan). (<http://www.tarim.gov.tr/Bugem/Ttsm/Menu/30/Kayit-Listeleri>) (Meyve Ve Asma Çeşit Listesi (Fruit/Vine)).
- Anonim, (2015). ‘Gerçekcioğlu’ Kuşburnu Çeşidi. <http://www.tarim.gov.tr/bugem/ttsm/menu/30/kayit-listeleri> (Meyve ve Asma Çeşit Listesi (Fruit/Vine)).
- Artık, N. ve Eksi, A. (1988). Bazı Yabani Meyvelerin (Kuşburnu, Yemişen, Alıç, Yaban mersini, Kızılcık) Kimyasal Bilesimi Üzerine Araştırma. Gıda Sanayi. 9, 33-34.
- Balta, M.F., Çelik, F., Türkoğlu, N., Özrenk, K., Özgökçe, F. (2006). Some Fruit Traits of Hawthorn (*Crataegus Sp.*) Genetic Resources From Malatya, Turkey. Research Journal of Agriculture and Biological Sciences, 2(6), 531-536.
- Bayoğlu, Ş. (2021). Farklı Yörelere Toplanan Kızılcık (*Cornus mas L.*) Genotiplerinin Meyve Özellikleri Yönünden Değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa, Türkiye.
- Bostan, S.Z., Günay, K. (2014). “Hayward (*Actinidia deliciosa* Planch) kivi çeşidinin meyve kalitesi üzerine rakım ve yöneyin etkisi.” Akademik Ziraat Dergisi, 3(1), 13-22.
- Cangi, R., Karadeniz, T. (1999). Ordu Ekolojisinde Yetiştirilen Hayward Kivi Çeşidinde (*A. deliciosa*) Bazı Fiziksel Ve Kimyasal Özelliklerinin Değişimi Üzerine Bir Araştırma. <http://www.qafqaz.edu>. 12 (B) - 2007 ISSN: 1307-3311 Rakımın Meyve Yetiştiriciliğinde Önemi ve Etkileri az/journal/ORDU
- Cemeroğlu, B. (1992). Meyve ve Sebze İşleme Endüstrisinde Temel Analiz Metodları. Bilim ve teknik Araştırma Vakfı Yayınları, Üniversite Kitapları Serisi, No:02-2, Ankara, 381.
- Çelik, F. (2007). Van Gölü Havzası Kuşburnu (*Rosa spp.*) Genetik Kaynaklarının Seleksiyonu ve Mevcut Biyolojik Çeşitliliğin Tespiti. Doktora Tezi, Yüzüncü Yıl

- Çelik, H. (1996). Bağcılıkta Anaç Kullanımı ve Yetiştiricilikte Önemi. Anadolu. J. of Aarı., 6(2), 127- 148.
- Demirsoy, M. (2016). Sera koşullarında farklı yapay ışık, renk ve kaynaklarının (*Lycopersicon esculentum* Mill.), biber (*Capsicum annuum* L.) ve patlıcanda (*Solanum melongena* L.) fide büyüme, gelişme, kalite ve dikim sonrası adaptasyonlarına etkilerinin kantitatif yöntemlerle incelenmesi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 157s, Samsun.
- Doğan, A., Kazankaya, A. (2006). Fruit properties of rose hip species grown in Lake Van Basin (Eastern Anatolia Region). Asian Journal Of Plant Sciences, 5 (1):120-122.
- Doğan, A., Uyak, C., Akçay, A., Keskin, N., Gazioğlu Şensoy, R.İ., Çelik, F., Kunter, B., Çavuşoğlu, Ş. & Özrenk, K. (2020). Hizan (Bitlis) Koşullarında Yetiştirilen Üzüm Çeşitlerinin Klorofil Miktarları ve Stoma Yoğunluklarının Belirlenmesi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi, 30 (4), 652-665.
- Ekinci, A. (2007). Hakkari Yöresi'nde Doğal Olarak Yetişen Kuşburnuların (*Rosa* spp.) Seleksiyonu. (Yüksek Lisans Tezi, Basılmamış). Y.Y.Üniv. Fen Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Encu, T. (2015). Doğu Anadolu Bölgesinin Bazı Lokasyonlarından (Van-Hakkari-Şırnak) alınan Kuşburnu (*Rosa canina* L.) Meyvelerinin Pomolojik ve Bazı Biyokimyasal Özelliklerinin Belirlenmesi (Yüksek Lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı, Van, 2015.
- Ercişli, S. (1996). Gümüşhane ve İlçelerinde Doğal Olarak Yetişen Kuşburnuların (*Rosa* spp.) Seleksiyon Yoluyla Islahı ve Çelikle Çoğaltma İmkânları Üzerine Bir Araştırma. Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum, 1996;10-56.
- Ercişli, S. (2004). Cornelian cherry germplasm resources of Turkey. J Fruit Ornament Plant Res 12:87-92
- Ercişli, S., Güler, M. (2005). Rose hip utilization in Turkey. Proceedings of the I.International Rose Hip Conference, Acta Hort. (690): 77–82
- Erdoğan, S., Yalçınkaya, E. ve Eti, S. (2001). Batı Karadeniz Bölgesinde Seleksiyonu Yapılan Kızılcık Tiplerinin Teknolojik Özellikleri Üzerine Araştırmalar. 1. Sert Çekirdekli Meyveler Sempozyumu 25 28 Eylül 2001, Yalova, 567-570.
- Ertan, Ü., Özelkök, S., Yürektürk, M., Demirören, S. (1982). Marmara Bölgesinin Muhtelif Yörelerinde Yetiştirilen Bazı Standard Şeftali Çeşitlerinin Hasat Sonrası Fizyolojileri Üzerinde Araştırmalar. Redhaven. Sert Çekirdekli Meyveler Sonuç Raporu, Yalova, 134s.

- Eşitken, A. (1992). Erzincan'da yetiştirilen Hasanbey, Şalak ve Şekerpare Kayısı Çeşitlerinde Meydana Gelen Fiziksel ve Kimyasal Değişmeler ile Hasat Kriterlerinin Saptanması Üzerinde Bir Araştırma. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü Yüksek Lisans Tezi, s.85.
- Eşitken, A. (2006). Vitamin Fizyolojisi. Atatürk Üniv. Fen Bilimleri Enstitüsü Ders Notu, Erzurum.
- Gazioğlu, R.İ. (2000). Van Yöresinde Yetişen Alıçlar. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Genç, C. (2015). Giresun İli Merkez İlçede Kızılcık (*Cornus mas L.*) Seleksiyonu (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal tez Merkezinden edinilmiştir. (Tez No. 382870)
- Güneş, M. (1997). Tokat Yöresinde Doğal Olarak Yetişen Kuşburnuların (*Rosa spp.*) Seleksiyon Yoluyla Islahı ve Çelikle Çoğaltma İmkanları Üzerinde Bir Araştırma. Doktora Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Güneş, M. ve Şen, S.M. (2001). Tokat Yöresinde Doğal Olarak Yetişen Kuşburnuların (*Rosa ssp.*) Seleksiyon Yoluyla Islahı Üzerinde Bir Araştırma. Bahçe 2001; 30(1-2): 9-16.
- Güteryüz, M. (1977). Erzincan'da Yetistirilen Bazı Önemli Elma ve Armut Çeşitlerinin Pomolojileri ile Döllenme Biyolojileri Üzerinde Araştırmalar. Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Yay. No: 229, Erzurum, s.180.
- Gürlen, A., Gündoğdu, M., Özer, G., Ercisli, S., Duralija, B. (2020). Primary, Secondary Metabolites and Molecular Characterization of Hawthorn (*Crataegus spp.*) Genotypes. Agronomy, 10(11): 1731
- Gürsoy, S. (2016). Bahçesaray Yöresi Alıç Türlerinin Pomolojik ve Biyokimyasal Özelliklerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı, Van.
- Kalyoncu, İ. H. (1996). Konya Yöresindeki Kızılcık (*Cornus mas L.*) Tiplerinin Bazı Özellikleri ve Farklı Nem Ortamlarındaki Köklenme Durumu Üzerine Bir Araştırma (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal tez Merkezinden edinilmiştir. (Tez No. 57156)
- Karaçalı, İ. (1990). "Bahçe Ürünlerinin Muhafazası ve Pazarlanması", Ege Üniv. Zir. Fak. Yayınları s. 494.
- Karaçalı, İ. (2002). Bahçe Ürünlerinin Muhafaza ve Pazarlaması. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, No:494.

- Kara, Z. ve Gerçekçioğlu, R. (1992). Tokat Yöresinde Doğal Olarak Yetişen Kuşburnu (*Rosa spp.*) Tiplerinin Birisinin Fenolojik ve Pomolojik Özellikleri Üzerinde Araştırmalar. 1. Ulusal Bahçe Bitkileri Kongresi Cilt:1 (Meyve), 623, İzmir, 1992.
- Karadeniz, T. (1995). Görele'de (Giresun) Yetişen Kızılcıkların (*Cornus mas L.*) Seleksiyonu Üzerine Bir Araştırma. (1-2) (Bahçe (24)), 36-44. Yalova.
- Karadeniz, T., Kalkışım, Ö. (1996). Edremit ve Gevaş İlçelerinde Yetişen Alıç (*Crataegus azarous L.*) Tiplerinin Meyve Özellikleri ve Ümitvar Tiplerin Seçimi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 6 (1), 27-33.
- Karadeniz, T. (2019). Ordu Yöresinde Yetişen Kızılcıkların (*Cornus mas L.*) Seleksiyon Yoluyla Islahı Üzerine Araştırmalar. UAZİMDER Uluslararası Anadolu Ziraat Mühendisliği Bilimleri Dergisi. (2): 1-5.
- Karlıdağ, (1998). Hekimhan (Malatya)' da Farklı Rakımlarda Yetiştirilen Bazı Kayısı Çeşitlerinde Meyvenin Fiziksel ve Kimyasal Özelliklerindeki Değişimin incelenmesi. Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. 109s
- Kaya ve Canlı, (2019). Sakarya İli Karasu İlçesinde kızılcık (*cornus mas L.*) Seleksiyonu(Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bahçe Bitkileri Ana Bilim Dalı, Kayseri.
- Kaygısız, H., Aybak, H.Ç. (2000). Narenciye Yetiştiriciliği, Hasad Yayıncılık.
- Kazankaya, A., Koyuncu, F., Askın, M.A., Yarılguç, T., Özrenk, K. (2002). Fruit Traits of Rosehips (*Rosa spp.*) Selections of Edremit and Gevas Plains. Bulletin Of Pure and Applied Sciences, 21(2) 87–92.
- Kökosmanlı, M., Keleş, F. (2000). Erzurum'da Yetiştirilen Kızılcık Meyvesinin Marmelat ve Pulpa İşlenerek Değerlendirilmesi. Gıda 25(4): 289-298.
- Kurnaz, Ş. (1989). Bazı Önemli Şeftali Çeşitlerinin Derim Öncesi ve Derim Sonrası Fizyolojileri Üzerinde Araştırmalar. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Kurucu, S., Kesikoglu, C. (1990). Rosa (Gül) türleri meyvelerinin bileşimi ve biyolojik aktivitesi. Farmakoloji Bilim Dergisi, sayı (265) : 42–43.
- Nas, Y. ve Duman İ. (2017). Farklı Toprak Tiplerinde Yetiştirilen Sanayi domatesinde Son Sulama Uygulamalarının Verim ve Meyve Kalite Özelliklerine Etkisi, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 54 (2), 223-230s.
- Okatan, V. (2016). Determination of some physical and chemical properties of native cornelian cherry (*Cornus mas L.*) district of Almus (Tokat). *Scientific Papers. Series B, Horticulture, LX*, 21-25.

- Özçağlar, A. (1988). “Türkiye’de Tarım Alanlarının Coğrafi Dağılışının Doğal Çevre ile İlişkisi”, Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Coğrafya Araştırmaları Dergisi, sayı: 11, s. 131-150,
- Paydaş, S., Kaşka, N. (1993). Differences In Fruit Bud Formation On Strawberries Grown At Sea Level And High Altitude. Acta Hort. 345.
- Sağır, S. (2010). Akıncılar Yöresinde doğal olarak yetişen kuşburnuların (*Rosa spp.*) seleksiyon yoluyla ıslahı. Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi Fen Bil. Enstitüsü Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı. Ordu
- Scheerens, J.C. (2001). Phytochemicals and the consumers: factors affecting fruit and vegetable consumption and the potential for increasing small fruit in the diet. Hortech, 11:547-556.
- Selçuk, E. (2010). Erzincan Yöresinde Yetiştirilen Kızılcıkların (*Cornus mas L.*) Fenolojik Ve Pomolojik Özelliklerinin Belirlenmesi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bahçe Bitkileri Anabilim dalı, Yüksek Lisans Tezi, Van, 56s.
- Shaw, D.V. (1988). Genotypic variation and genotypic correlation for sugars and organic acids of strawberries. J. Am. Soc. Hort-Sci. 113:770-774.
- Sistrunk, W.A., Morris, J.R. (1985). Strawberry Quality: Influence of cultural and environmental factors. In evaluation of quality of fruits and vegetables. H.E. Pattee ed. AVI Publishing co. Westport. CN.
- Topdaş, E.F., Çakmakçı, S. ve Çakıroğlu, K. (2017). The antioxidant activity, vitamin C contents, physical, chemical and sensory properties of ice cream 67 supplemented with cornelian cherry (*Cornus mas L.*) Paste. Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi, 23(5), 691-697.
- Tural, S. ve Koca, I. (2008). Physico-chemical and antioxidant properties of cornelian cherry fruits (*Cornus mas L.*) grown in Turkey. *Scientia Horticulturae*, 116(4), 362-366.
- Türkben, C., Çopuri, O.U., Tamer, C.E. ve Senel, Y. (1999). Bursa Yöresinde Yetişen Kuşburnuların (*Rosa spp.*) Meyve Karakteristikleri Üzerinde Bir Araştırma. Türkiye 3. Ulusal Bahçe Bitkileri Kongresi. 809-814, Ankara, 14-17 Eylül 1999.
- Türkoğlu, N., Şensoy, İ., Gazioğlu, R. (1999). Konya’nın Derebucak İlçesinde Yetişen Kızılcıkların (*Cornus mas L.*) Seleksiyonu Üzerine Bir Ön Çalışma. *III. Bahçe Bitkileri Kongresi Bildirileri*. 768-771.
- Türkoğlu, N., Muradoğlu, F. (2003). Tatvan Yöresinde Doğal Olarak Yetişen Kuşburnu Tiplerinin Üstün Özelliklerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. Ulusal Bahçe Bitkileri Kongresi. Antalya 256-257.

- Uzun, S. (2000). Sıcaklık ve ışığın bitki büyüme, gelişme ve verimine etkisi (III. Verim). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 15(1): 105- 108.
- Yalçınkaya, E., Karabat, S. ve Güloğlu, U. (2007). Doğu Toroslar Kızılcık Tiplerinin Pomolojik Özellikleri. *Türkiye V. Ulusal Bahçe Bitkileri Kongresi*, 734-737 4-7 Eylül 2007. Erzurum.
- Yanar, M., Ercişli, S., Yılmaz, K.U., Şahiner, H., Taşkın, T., Zengin, Y., Akgül, I. ve Çelik, F. (2011). Morphological and chemical diversity among hawthorn (*Crataegus* spp.) genotypes from Turkey. *Scientific Research and Essays*, Vol, 6(1): 35-38
- Yıldırım, A.N., Şan, B., Yıldırım, F. ve Göktaş, H. (2017). Isparta yöresinde doğal olarak yetişenkızılcık (*Cornus mas* L.) tiplerinin pomolojik özellikleri. *Bahçe*, 46, 249-253.
- Yıldız, D. (2013). Gölgelemenin sırık domates yetiştiriciliğinde verim, kalite ve bazı argonomik özellikler üzerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 44 s, Tokat.
- Yörük, E. (2006). Siirt Yöresinde Yetişen Kuşburnuların (*Rosa* spp.) Meyve Özelliklerinin Tanımlanması(Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı, Van.